

CRNA GORA
MINISTARSTVO LJUDSKIH I MANJINSKIH PRAVA

IZVJEŠTAJ
o sprovođenju Akcionog plana Nacionalne strategije rodne
ravnopravnosti 2021-2025. za 2023. godinu

Jun, 2024.

Sadržaj

Skraćenice	4
Uvodni rezime	5
Informacija o napretku u postizanju operativnih ciljeva i pratećih indikatora učinka	9
Pregled realizacije aktivnosti po operativnim ciljevima	19
Zaključak	21
Pregled utrošenih sredstava.....	21
Pregled utrošenih sredstava kroz partnerske aktivnosti sa Misijom OEBS-a	21
Aktivnosti realizovane kroz partnerstvo Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti Ministarstva ljudskih i manjinskih prava sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori.....	22
Obrazac za izvještavanje o sprovođenju aktivnosti predviđenih Nacionalnom strategijom rodne ravnopravnosti za period od 2021. do 2025. god., s prpratnim Akcionim planom za 2023. i 2024. godinu	23
Preporuke za naredne faze sprovođenja strateškog dokumenta NSRR 2021-2025 sa AP 2023-2024.....	77

Skraćenice

AP – Akcioni plan

IZJCG – Institut za javno zdravlje Crne Gore

MLJMP – Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava

NSRR – Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti 2021-2025.

OEBS – Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju u Crnoj Gori

OP – Operativni cilj

ORR – Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti

CSO – Centar za stručno obrazovanje

ROB – Rodno odgovorno budžetiranje

SCC – Sekretarijat Savjeta za konkurentnost

ZZŠ – Zavod za školstvo

ULJR – Uprava za ljudske resurse

UNDP – Razvojni program Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori

UZIP – Uprava za inspeksijske poslove

Uvodni rezime

Nacionalni okvir za kreiranje, sprovođenje i evaluaciju politika rodne ravnopravnosti obuhvata širok spektar akata, među kojima krovni Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti 2021-2025. godine sa Akcionim planom 2023-2024. godine zauzima najvažnije mjesto. Ovaj strateški dokument predstavlja viziju i posvećenost Države da se u Crnoj Gori podigne nivo rodne ravnopravnosti do 2025. godine. Širok dijapazon aktera koji su zaduženi za sprovođenje NSRR podrazumijeva komunikaciju i koordinaciju napora da se ciljevi koji su izloženi u Strategiji dosljedno ispunjavaju i prate.

Nacionalna strategija počiva na premisi da treba ojačati normativni okvir rodne ravnopravnosti, baš kao i njegovu primjenu u praksi. Snaženje institucionalne efikasnosti i efektivnosti jedan je od stubova na kojima počiva put Crne Gore ka Evropskoj uniji, ispunjenje obaveza proisteklih iz međunarodnih ugovora, kao i ostvarenje ciljeva održivog razvoja koji su predstavljeni u UN-ovoj Agendi za održivi razvoj 2030.

Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti izlaže nekoliko operativnih ciljeva, koji se tiču unaprjeđenja primjene zakonskog okvira, kao i prevencije diskriminacije po osnovu pola i roda, ali i pružanja zaštite ukoliko dođe do takve vrste devijacije. Takođe, Strategija izlaže i viziju poboljšanja i snaženja edukacije kroz različite sfere, kao što su obrazovanje, mediji i kultura, kako bi se smanjili i iskorijenili rodno zasnovani stereotipi. Prema Strategiji, ženama i osobama drugačijih polnih i rodnih identiteta treba omogućiti jednak pristup resursima i njihovim raspolaganjem. Osim operativnih ciljeva i mjera uz pomoć kojih je moguće pratiti i ocjenjivati stepen realizacije Strategije, ona jasno determiniše glavne nosioce različitih aktivnosti. Vizija takvog djelovanja je efektivnija podjela zadataka, ali i uspješnija komunikacija i koordinacija među akterima kako bi se maksimizovao učinak na polju rodne ravnopravnosti.

Implementacijom ove strategije, Crna Gora pokazuje svoju odlučnost da implementira konvencije UN-a, Savjeta Evrope, Strategiju Evropske unije za rodnu ravnopravnost 2020-2025, te druga međunarodna obavezujuća akta.

Javne politike u Crnoj Gori nisu dovoljno orodnjene, uprkos činjenici da Zakon o rodnoj ravnopravnosti propisuje obavezu organa da u svim fazama planiranja, donošenja i sprovođenja odluka, kao i preduzimanja aktivnosti, ocjenjuju i vrednuju uticaj tih odluka i aktivnosti na položaj žena i muškaraca. Kao posljedica toga, u okviru većeg dijela javnih politika nisu predviđene pozitivne mjere za podsticanje rodne ravnopravnosti na način kako ih definiše Zakon.

U cilju efikasnijeg sprovođenja zakonodavnog i strateškog okvira kojim se podstiče rodna ravnopravnost u Crnoj Gori, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, razvilo je Instrument za procjenu stepena rodne orodnjenosti strateških dokumenata. Ovaj instrument pomaže Generalnom sekretarijatu Vlade u procjeni javnih politika i uključivanju rodne komponente u strateška dokumenta. Na osnovu ovog instrumenta, unaprijeđeni

su metodologija razvoja strateških politika, obrazovni programi za državne službenike za strateško planiranje i obrasci za davanje mišljenja na strateška dokumenta.

Na kraju važenja Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025, biće sprovedena analiza kako bi se ocijenila uspješnost implementacije ovog instrumenta i postignuti rezultati u oblasti rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori kroz *gender mainstreaming* pristup.

Jedan od ključnih izazova je promjena društvenih normi i stereotipa koji doprinose nejednakosti između polova. Tradicionalne rodne uloge i očekivanja i dalje ograničavaju mogućnosti žena u politici, ekonomiji i drugim sferama društva. Potrebno je raditi na edukaciji i podizanju svijesti kako bi se promovisala rodna ravnopravnost i izgradila podrška za promjene u društvu.

Takođe je važno unaprijediti zakonodavni okvir i njegovu primjenu u oblasti rodne ravnopravnosti. Nedostatak dosljedne primjene zakona i nedovoljna efikasnost pravosudnog sistema otežavaju suočavanje sa rodno zasnovanim nasiljem i garantovanje prava žena. Jačanje institucionalnih kapaciteta i poboljšanje saradnje između relevantnih institucija može doprinijeti boljoj zaštiti žrtava nasilja i procesuiranju počinitelaca.

Uključivanje žena u političke procese i donošenje odluka takođe je od suštinske važnosti. Potrebno je raditi na povećanju njihove zastupljenosti na svim nivoima vlasti i osigurati da se njihov glas čuje u procesima donošenja odluka. Podrška ženama u ekonomskom osnaživanju, pristup obrazovanju i zdravstvenim uslugama takođe su ključni faktori za ostvarivanje rodne ravnopravnosti.

Crna Gora je prepoznala ove izazove i angažovala se u njihovom prevazilaženju, ali napredak je još uvijek potreban. Kontinuirani rad na osnaživanju žena, edukaciji društva i jačanju institucionalnih kapaciteta ključni su faktori za postizanje rodne ravnopravnosti u zemlji.

Svi ovi izazovi, zajedno sa drugim faktorima, stvaraju složeno okruženje za ostvarivanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori. Potrebno je sprovesti koordinirane napore i angažovati sve relevantne aktere kako bi se prevazišli ovi izazovi.

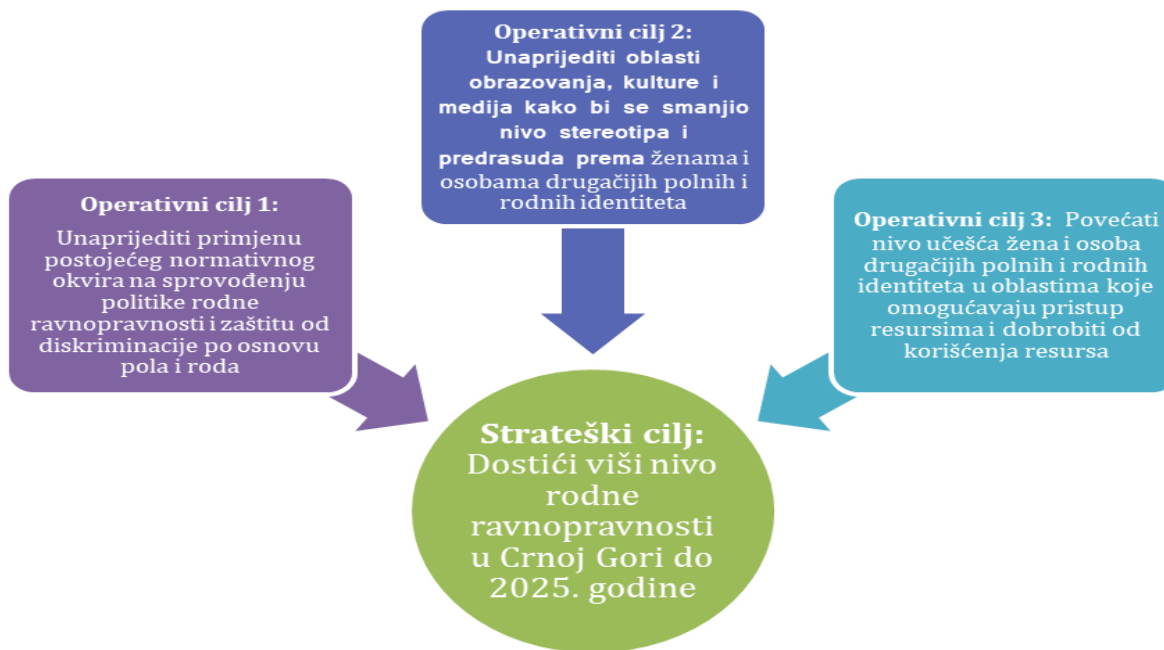
U kontekstu implementacije politike rodne ravnopravnosti u 2023. godini, fokus je na nekoliko ključnih rezultata i postignuća:

Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti: Vlada Crne Gore, na sjednici od 20. jula 2023. godine, usvojila je Izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025 za 2022. godinu, i donijela je Akcioni plan za period 2023-2024. Usvojen je Akcioni plan za period 2023-2024, u skladu sa preporukama Srednjoročne evaluacije iz decembra 2022. godine

Projekti i inicijative: Sprovedeni su brojni projekti u saradnji sa različitim partnerima, uključujući obuku za borbu protiv govora mržnje, kampanje za podizanje svijesti o rodnim stereotipima i podršku liderima/ki novih generacija.

Saradnja sa NVO organizacijama i međunarodnim organizacijama: Postoji intenzivna saradnja sa nevladinim organizacijama u Crnoj Gori, kao i međunarodnim organizacijama poput UNDP-a, OEBS-a, UN Women, UNICEF-a u cilju unapređenja rodne ravnopravnosti i praćenja napretka.

Struktura AP-a 2023-2024 je zasnovana na jednom strateškom cilju i tri operativna cilja usklađenih sa strukturom definisanom u Nacionalnoj strategiji rodne ravnopravnosti 2021-2025, i to:

U februaru 2023. godine, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava formiralo je Radnu grupu za izradu Akcionog plana 2023 – 2024. godine i uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori angažovalo je ekspertkinju da Radnoj grupi pruži stručnu pomoć. U Radnoj grupi učestovale su 4 predstavnice NVO-a. Radna grupa je održala tri sastanka koji su imali za cilj analizu rezultata aktivnosti koje su urađene tokom 2021. i 2022. godine i konsultacije o aktivnostima koje će sadržati novi Akcioni plan.

S obzirom da je evaluacija rađena u novembru 2022. godine, članovi/ce su dostavili podatke o aktivnostima koje su realizovane u periodu od završetka evaluacije do početka rada na novom Akcionom planu.

Prilikom planiranja aktivnosti za period 2023-2025, Radna grupa je uzela u obzir preporuke Evaluacije koje su se specifično odnosile na naredni ciklus planiranja aktivnosti i nadležnosti same Radne grupe. Izmijenjeni su nosioci aktivnosti u skladu sa novom strukturom Vlade, a takođe su dodati i mogući partneri u realizaciji. Članovi/ice Radne grupe su obavili konsultacije unutar svojih institucija, pa su neke od aktivnosti koje su bile predviđene za prethodni ciklus, dodatno analizirane i usklađene sa nadležnostima institucijama.

Rezultati drugog Indeksa rodne ravnopravnosti za Crnu Goru predstavljeni su u julu 2023. godine od strane Uprave za statistiku i Ministarstva ljudskih i manjinskih prava. [https://monstat.org/uploads/files/demografija/rodnaavnopravnost/Indeks%20rodne%20ravnopravnosti%20MNE%20\(2\)_25.7.pdf](https://monstat.org/uploads/files/demografija/rodnaavnopravnost/Indeks%20rodne%20ravnopravnosti%20MNE%20(2)_25.7.pdf)

Indeks je obračunala Uprava za statistiku - MONSTAT u saradnji sa Evropskim institutom za rodnu ravnopravnost, u skladu sa propisanom metodologijom, korišćenjem nacionalnih i međunarodnih izvora podataka i ova aktivnost finansirana je od strane Evropske unije u okviru predpristupnog fonda (IPA). Prije objavljivanja Indeksa, Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti je dalo saglasnost na izračunate indikatore. Rezultati drugog po redu Indeksa rodne ravnopravnosti za Crnu Goru predstavljeni su 25. jula 2023. godine na press konferenciji koju su organizovali Uprava za statistiku – Monstat i Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava.

Indeks rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori za 2023. godinu je 59,3, što je porast od 4,3 indeksna poena u odnosu na Indeks iz 2019. godine. U EU-27 Indeks rodne ravnopravnosti iznosi 68,6. U odnosu na EU-27 Crna Gora bilježi nižu vrijednost indeksa za 9,3 indeksna poena. Indeks glavnih domena rodne ravnopravnosti pokazuje da je najveći jaz nejednakosti je u oblasti novca (niža vrijednost indeksa za 20,7 indeksnih poena u odnosu na prosjek EU-27), dok je najmanji jaz u Crnoj Gori u odnosu na prosjek EU-27 zabilježen u domenu zdravlja (niža vrijednost indeksa za 0,8 indeksnih poena u odnosu na prosjek EU-27).

Delegacija koju je predvodio ministar ljudskih i manjinskih prava Fatmir Gjeka, prezentovala je Treći periodični izvještaj Crne Gore o sprovođenju Konvencije za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena na 88. zasjedanju Komiteta za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena CEDAW - 15. maja 2024. godine. Na zaključna razmatranja Komiteta za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) povodom Trećeg periodičnog izvještaja Crne Gore, Komitet je zatražio da u roku od dvije godine dostavimo informacije o sprovođenju hitnih preporuka u paragrafima:

16 (a) - Povećanje ljudskih, tehničkih i finansijskih resursa u Odjeljenju za rodnu ravnopravnost i obezbjeđivanje programa snaženja kapaciteta u cilju snaženja ekspertize službenika zaduženih za rodna pitanja kako bi efikasno koordinirali naporima o rodnim pitanjima u svim vladinim sektorima;

26 (b) - Dopuniti Krivični zakonik kako bi se posebno kriminalizovala kazna femicid;

30 (a) - Izmijeniti izborni zakon kako bi se uveo sistem zatvarača koji zahtijeva da političkih partija da sastave listu kandidata na kojoj će se nalaziti neizmjenično muški i ženski kandidati, i da se odobre navedeni amandmani prije predstojećih izbora 2027, s planom da se ostvari paritet u političkom predstavljanju;

36 (b) - Razvijati i implementirati nacionalne programe za obezbjeđivanje besplatnih i pristupačnih kontraceptivnih sredstava kao dio napora u cilju prevencije neželjenih trudnoća i seksualno prenosivih bolesti.

Informacija o napretku u postizanju operativnih ciljeva i pratećih indikatora učinka

Analiza realizacije aktivnosti po operativnim ciljevima, primjenom metode semafora, prikazana je sljedećom tabelom:

Strateški cilj Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025: Podići nivo rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori do 2025 godine								
Naziv indikatora:						Ciljna vrijednost		
						2023	2025	
Indeks rodne ravnopravnosti						56	57	
						59,3↑		
<u>Operativni cilj I</u>		<u>Operativni cilj II</u>		<u>Operativni cilj III</u>				
Unaprijediti primjenu postojećeg normativnog okvira na sprovođenju politike rodne ravnopravnosti i zaštitu od diskriminacije po osnovu pola i roda		Unaprijediti politike u oblasti obrazovanja, kulture i medija kako bi se smanjio nivo stereotipa i predrasuda prema ženama i osobama drugačijih polnih i rodnihi identiteta		Povećati nivo učešća žena i osoba drugačijih polnih i rodnihi identiteta u oblastima koje omogućavaju pristup resursima i dobiti od korišćenja resursa				
Naziv indikatora								
Procenat sektorskih javnih politika u kojima je sprovedeno orodnjavanje	Ciljna vrijednost		Broj sprovedenih preporuka iz izvještaja CEDAW i ECRI vezane za obrazovanje, kuturu i medije	Ciljna vrijednost		Vrijednost Indeksa rodne ravnopravnosti u domenu	Ciljna vrijednost	
	2023	2025		2023	2025		2023	2025
	+5% u odnosu na 2021. godinu	10% u odnosu na 2021. godinu		2	4		<i>Novac</i>	61
					<i>i</i>	61,9↑		
					<i>Moć</i>	36	37	
						44,1↑		

U ovom dvogodišnjem Akcionom planu ostvaren je važan iskorak u sprovođenju politike rodne ravnopravnosti, prije svega, kroz integrisanje principa rodne ravnopravnosti u javne politike i javne finansije. Kao što je već navedeno u uvodnom dijelu, Indeks rodne ravnopravnosti je izrađen u 2023. godini, koji ujedno determiniše uspješnost sprovođenja politika rodne ravnopravnosti. Rezultati indeksa koji su i indikatori glavnog strateškog cilja i operativnog cilja 3, ukazuju u tom djelu uspješnost implementacije indikatora, koje su prikazane u gornjoj tabeli. U odnosu na

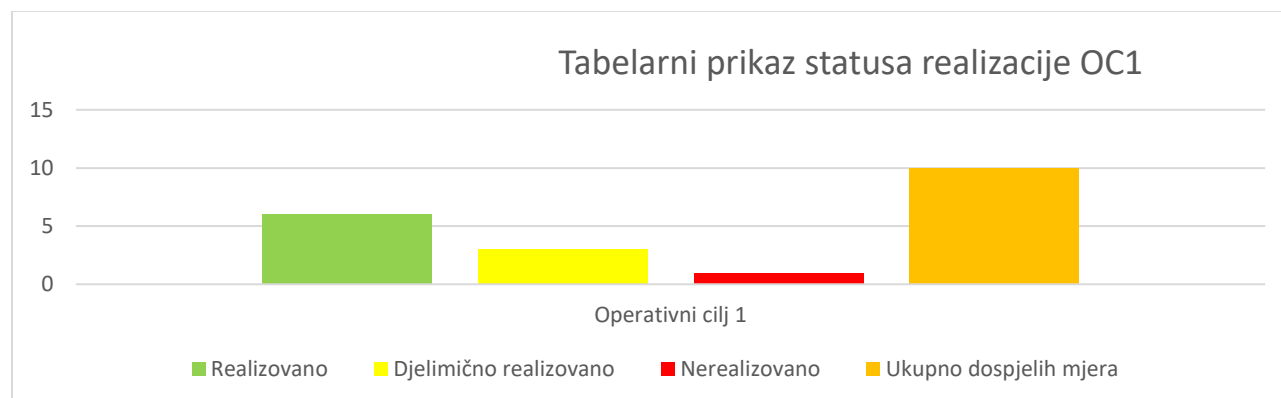
operativni cilj 1, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava u saradnji sa Misijom OEBS-a razvilo je Instrument za procjenu orodnjenosti strateških dokumenata, koja se uspješno realizovala u prethodnom akcionom planu NSRR-a, a kao rezultat projekta u Metodologiju razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata uvršteno je orodnjavanje javnih politika. Budući da se obaveza orodnjavanja strategija i politika sprovodi najmanje 18 mjeseci, u odnosu na početno stanje stepena orodnjenosti strateških dokumenata od 8,25%, vjerujemo da je u 2023 godini postignut procenat od 13,25% orodnjenih strateških dokumenata, cijenili smo ga djelimično realizovanim usljed trenutno nedostupnih podataka. Analiza će se sprovesti evaluacijom NSRR-a.

U odnosu na indikatore operativnog cilja 2 i broja sprovedenih preporuka iz izvještaja CEDAW i ECRI vezane za obrazovanje, kulturu i medije urađeno par važnih iskoraka u tom pravcu. Naime, Medijskom strategijom Crne Gore 2023-2027 predviđeni su indikatori koji se tiču proizvodnje većeg broja rodno odgovornih programa, usaglašenosti Kodeksa novinara/ki u djelu izvještavanja o nasilju nad ženama sa međunarodnim standardima kao i procenat zabranjenih mizoginih sadržaja. Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, u partnerstvu sa Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija, Zavodom za školstvo i Zavodom za udžbenike nastavna sredstva pripremio je Metodologiju o otkrivanju stereotipnih poruka, prisutnosti patrijarhalnih stavova, kao i rodni pristrasnosti i predrasuda, kojim će se analizirati sedam udžbenika. Rezultati analize će se iskoristiti za izradu Strategije za reformu obrazovanja (2025–2035). Budući da je u prošlim izvještajnim ciklusima operativni cilj 2 bio izazovan u smislu sprovođenja aktivnosti, nastavićemo sa ulaganjem napora u suzbijanju stereotipa i predrasuda.

U odnosu na operativni cilj 3, a na osnovu rezultata Indeksa rodne ravnopravnosti realizovani su pokazatelji indikatora, odnosno povećan je broj indeksnih poena u domenu *Novac* i *Moć*, u odnosu na početno stanje. Međutim treba imati u vidu veliki disparitet u odnosu na prosjek 27 država članica EU, gdje je prosječna vrijednost za domen *Novac* 82,6, dok za domen *Moći* je 57,2.

U nastavku je kratak pregled ostvarenih rezultata prema operativnim ciljevima.

Operativni cilj 1 (OC 1): Unaprijediti primjenu postojećeg normativnog okvira na sprovođenju politike rodne ravnopravnosti i zaštitu od diskriminacije po osnovu pola i roda.

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava / Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti, Ministarstvo pravde i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, 2022. godine započeli su realizaciju projekta „*Promocija dijaloga i zajedničke akcije za borbu protiv govora mržnje*“, koji se finansirao u okviru UNDP portfolija za upravljanje, izgradnju mira, krize i otpornosti. Projekat je imao za cilj da doprinese rodnoj ravnopravnosti i održivom miru, kroz jačanje leaderskih kapaciteta žena, omogućavajući konstruktivan dijalog i zajedničke akcije u smjeru adresiranja podjela, rodno zasnovanog govora mržnje, seksizma i mizoginije. Projekat se završio u decembru 2023. godine.

Najvažniji rezultati nakon sprovedenih aktivnosti iz projekta su sljedeći:

- Jačanje kapaciteta za adresiranje seksizma i seksističkog govora mržnje kod 329 novinara/ki i urednika/ca, aktivista/kinja organizacija civilnog društva, sudija i sutkinja, tužitelja i tužiteljki, državnih službenika/ca na državnom i lokalnom nivou, te mladih.
- 12 sutkinja, tužiteljki i savjetnica iz devet sudova i tužilaštava je obučeno u oblasti seksističkog govora mržnje, u saradnji sa Centrom za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu.
- Projekat je pružio podršku Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava u realizaciji Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti
- Projektom je podržana regionalna konferencija o ljudskim pravima na kojoj je jedna od tema bila rodno zasnovani govor mržnje, okupljajući diplomate i vlade iz zemalja članica Procesu saradnje u jugoistočnoj Evropi (SEECF).
- Jedan od ključnih rezultata je jačanje kapaciteta Uprave za ljudska resurse, kroz uvođenje rodni perspektiva u rad institucije i izradu akreditovanog programa obuke za sprečavanje seksizma i seksističkog govora mržnje za državne službenike. Na osnovu dizajniranog programa obuke za sprečavanje seksizma i seksističkog govora mržnje, treneri i trenerice Uprave za ljudske resurse su obučeni kako bi dalje širili svoje znanje kroz pružanje obuka najvećoj profesionalnoj mreži u zemlji, koja broji više od 45.000 državnih službenika/ca.
- Projekt je doprinio unapređenju zakonskog i strateškog okvira kroz pružanje više od 30 preporuka koje se odnose na sprječavanje rodne neravnopravnosti, seksizma i seksističkog govora mržnje u 3 medijska zakona (Zakon o medijima, Zakon o audio vizelnim medijskim servisima, Zakon o nacionalnom javnom emiteru), Zakonu o zaštiti jednakosti i zabrani diskriminacije te Strategiji za mlade. Pomenuti medijski zakoni su usvojeni i uvode seksizam i govor mržnje. Osim što je orodnjena, Strategija za mlade takođe sadrži mjere za borbu protiv seksističkog govora mržnje i postizanje rodne ravnopravnosti.
- Projekt je podržao veliki broj inicijativa na lokalnom i državnom nivou, uključujući i doprinos uključivanju preporuka u vezi sa seksizmom i seksističkim govorom mržnje u Obećanje Vlade Crne Gore o ciljevima održivog razvoja i Obećanje mladih i novinara za ljudska prava.
- Realizovano 10 dijaloga u 10 opština, na temu seksističkog govora mržnje, seksizma i mizoginije na lokalnom nivou.
- Realizovana nacionalna konferencija na temu seksističkog govora mržnje, seksizma i mizoginije.

- Sprovedena analiza Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije sa relevantnim preporukama.
- Razvijena je mreža lidera/ki nove generacije, koji kao pozitivni uzori promovišu rodnu ravnopravnost i borbu protiv seksizma i seksističkog govora mržnje. Kroz ovu aktivnost, 110 (stotinudeset) mladih žena i muškaraca osnaženo je da aktivno učestvuju u oblikovanju pravednijeg društva te doprinesu rodnoj ravnopravnosti i prepoznavanju i suočavanju sa seksizmom i seksističkim govorom mržnje.
- Obilježeni su dani borbe protiv govora mržnje kao i kampanja 16 dana borbe protiv nasilja nad ženama, 2023 i 2024. godine, kroz više događaja koji su okupili sve društvene aktere.
- Realizovane su redovne komunikacione aktivnosti, koje su kroz različite događaje direktno uključile preko 500 (petstotina) ljudi, a dosegle više od 20.000 (dvadesethiljada) ljudi.
- Projekat je dosegao oko 900 (devetstotina) direktnih korisnika/ca, više od 60 lokalnih i nacionalnih institucija, 40 NVO-a, 13 medija i 14 lokalnih samouprava.

Kancelarija UNDP u Crnoj Gori i Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava/ Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti, u partnerstvu sa ambasadama Češke Republike i Austrije u Crnoj Gori, Delegacijom Evropske unije, organizovali su seriju događaja u sklopu globalne kampanje "16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama". Pod zajedničkim nazivom "Razgovori o rodnoj ravnopravnosti", ovi događaji su okupili preko 400 relevantnih aktera/ki koji su diskutovali o različitim aspektima i izazovima u sprovođenju politike rodne ravnopravnosti.

Pet tematskih događaja, kroz panel diskusije i prezentacije, okupili su predstavnike/ce Vlade Crne Gore, Skupštine Crne Gore, lokalnih samouprava, akademske zajednice, medija, nevladinih organizacija, diplomatskog kora, aktivista i aktivistkinja za ljudska prava. Poseban fokus bio je na trećem događaju, održanom 5. decembra 2023. u Kolašinu, pod nazivom "Nedovršena emancipacija – Gdje smo nakon 80 godina". Ovom prilikom obilježen je jubilej 80 godina od osnivanja ženskog pokreta u Crnoj Gori, koji se okupio oko antifašističkog ustanka crnogorskog naroda pod imenom AFŽ za Crnu Goru i Boku. Odluke donesene u Kolašinu prije 80 godina imale su ključnu ulogu u oblikovanju konteksta ženske ravnopravnosti i emancipacije crnogorskog društva. Njihovi politički zahtjevi i vizionarstvo i dalje su relevantni i usklađeni sa agendom održivog razvoja UN.

Narednog dana, 6. decembra 2023, u Crnogorskom narodnom pozorištu, povodom istog jubileja, izvedena je predstava "Politička istorija žena Crne Gore". Ova predstava, zasnovana na istoriografskoj građi, pružila je autentičan presjek procesa razvoja prava žena u Crnoj Gori.

U partnerstvu sa Misijom OEBS-a, tokom 2023. godine, Odjeljenje je nastavilo da sprovodi projekat "Podrška promociji i integraciji rodne ravnopravnosti" koji ima za cilj jačanje kapaciteta nacionalnih i lokalnih institucija za uključivanje rodni aspekata u politike i postupke, kao i praćenje napretka u sprovođenju politika usmerenih na rodnu ravnopravnost. Problemi koje je projekt adresirao bili su: i) nedostatak rodno razvrstanih statističkih podataka za otkrivanje rodne neravnopravnosti i konceptualizaciju politika koje su odgovorne i transformišuće po pitanju roda, ii) upornost rodni stereotipa na individualnom, institucionalnom i društvenom nivou, i iii)

nedostatak kapaciteta javne uprave da stvara, sprovodi i prati politike usmerene na rodnu ravnopravnost i transformaciju.

S tim u vezi sprovedene su sledeće aktivnosti:

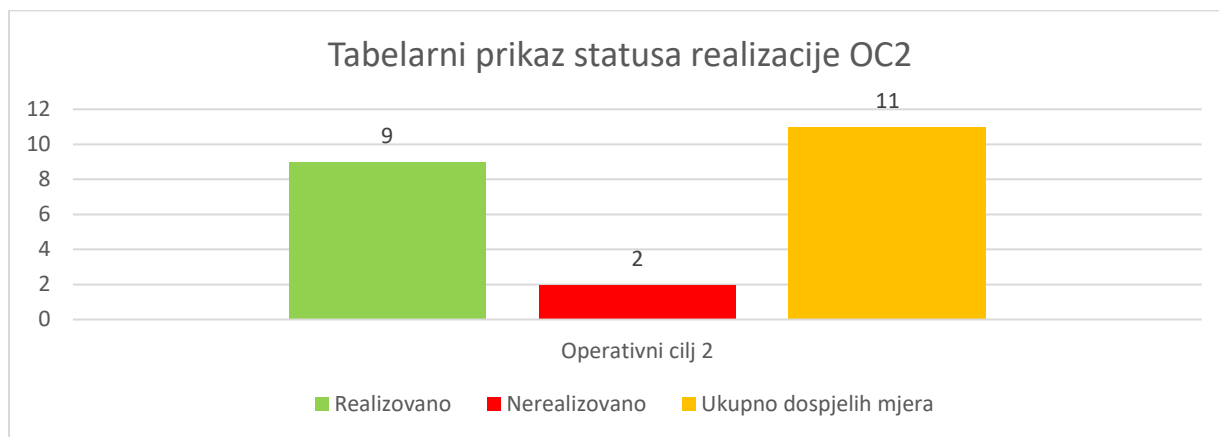
- Obuka trenera za GRB (Rodno odgovorno budžetiranje) : Od 16. do 19. oktobra održana je četvorodnevna obuka trenera (ToT) za GRB za 15 predstavnika resornih ministarstava i skupštinske administracije (13 žena, dva muškarca). Dva domaća eksperta održala su sesije o pripremi izjave o rodnom budžetiranju, sprovođenju rodne analize, integrisanju roda u sveukupni budžetski proces, kao i pregledu programskih budžeta iz rodne perspektive. Pored toga, vještine prezentacije, fasilitacije i moderiranja prenijete su na buduće GRB trenere. Predavači čine grupu trenera sa ekspertizom za pružanje programa obuke o GRB-u koji će biti ponuđeni Upravi za ljudske resurse i potpuno operativan (tokom 2024).
- Pripremljen priručnik za obuku za ROB i Program obrazovanja za ROB - da bi se održalo znanje o GRB i osigurala njegovo umnožavanje, započeta je izrada Priručnika za obuku za ROB Programa edukacije zasnovanog na Priručniku za obuku. Planirano je da oba proizvoda budu ponuđena Upravi za ljudske resurse na dalju akreditaciju i uključivanje u Šemu obavezne obuke za kadrove za javne službenike u 2024.
- Metodologija za praćenje i evaluaciju ROB-a - U cilju podsticanja transparentnog sistema u kome se napredak mjeri i objavljuje od strane Ministarstva finansija, razvijena je Metodologija za praćenje i evaluaciju ROB-a. Izradu Metodologije za praćenje i vrednovanje ROB-a preporučila je Državna revizorska institucija (DRI) u svom Izvještaju o reviziji koji je pripremljen u martu 2023. godine. Metodologija je postavljena u Informacioni sistem upravljanja budžetom (BMIS) za upotrebu svih koji ga koriste.

Uprava za ljudske resurse je tokom 2023. i 2024 godine organizovala ukupno 20 ciklusa obuka koje je pohađalo 188 polaznika/ca i to:

- 5 obuka na temu „Rodna ravnopravnost“ koju je pohađalo 75 polaznika (63 ž, 12 m.);
- 1 obuka na temu „Zabrana diskriminacije“ koju je pohađalo 16 polaznika (14 ž, 12 m.);
- 3 obuke za trenere na temu: „Rodno zasnovani govor mržnje“,koje su pohađali 42 učesnika/ca (30 ž, 8m)
- U okviru Programa obrazovanja za državne službenike i službenice iz oblasti strateškog planiranja, koji je orodnjen u 2023. godini, realizovano je 7 obuka koje je kontinuirano pohađalo 17 polaznika (13 ž, 4 m.).
- Organizovana su 4 ciklusa (1 ciklus u 2023. godini i 3 ciklusa u 2024. godini) Programa obuke u oblasti analize efekata (RIA) na lokalnom nivou u kojem uključena rodna dimenzija. Obuke je ukupno pohađao 38 polaznika/ca (27 ž, 11m.).

Usvajanjem Prijedloga zakona o zabrani diskriminacije i zaštite jednakosti koji je predviđen za III Q 2024.g. stvoriće se zakonski preduslovi za izradu novog Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije. Shodno navedenom, očekivani rok za realizaciju aktivnosti je IIIQ 2025.g.

Operativni cilj 2 (OC 2): Unaprijediti politike u oblasti obrazovanja, kulture i medija kako bi se smanjio nivo stereotipa i predrasuda prema ženama i osobama drugačijih polnih i rodni identiteta.

U oktobru 2023. godine, Vlada Crne Gore je usvojila Medijsku strategiju Crne Gore 2023-2027 sa Akcionim planom za period 2023-2024, prvi strateški dokument u ovoj oblasti u Crnoj Gori.

U Akcionom planu za period 2023-2024 predviđen je veći broj indikatora koji se tiču proizvodnje medijskih sadržaja u cilju promocije rodne ravnopravnosti:

- Broj rodno odgovornih programa i rodno osjetljivog jezika kod lokalnih javnih emitera i RTCG (0 za 2022; 2 programa, 50% sadržaja do 2025. godine; i 3 programa, 80% sadržaja do 2027. godine)
- Procenat usaglašenosti Kodeksa novinara/ki Crne Gore u dijelu izvještavanja o nasilju nad ženama sa međunarodnim standardima (0% za 2022; 50% do 2025. godine; i 100% do 2027. godine)
- Procenat zabranjenih mizoginih sadržaja (0% za 2022; 100% do 2025. godine; i 100% do 2027. godine),

Navedeni strateški dokument je usklađen sa Nacionalnom strategijom rodne ravnopravnosti 2021 – 2025 i to na način da je mjera 2.3 Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti koja se odnosi na medijsku pismenost u dijelu prepoznavanja rodni stereotipa komplementarna sa operativnim ciljem 1.5 Medijske strategije kojim se kroz niz planiranih aktivnosti unaprjeđuje stepen obrazovanja učenika/ca osnovnih i srednjih škola o medijskoj pismenosti u Crnoj Gori sa

konkretnim djelovima koj se tiču prepoznavanja dezinformacija, govora mržnje kao i rodnih stereotipa;

Takođe, kroz operativne ciljeve 1.2 i 1.4 Medijske strategije obezbijediće se podrška medijima da izvještavaju o temama od javnog interesa kao i medijski sadržaj koji je posebno posvećen ranjivim kategorijama stanovništva, što se odnosi i na rodno odgovorne programe ali i upotrebu rodno osjetljivog jezika, što je upravo kompatibilno sa mjerom 2.5 Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti.

Medijska strategija sadrži i sljedeće mjere za unapređenje rodne ravnopravnosti:

- Izrada analize i kreiranje politike za potpuno rodno ostvarivanje rodne ravnopravnosti u medijima, zatim obuke za novinare/ke o pitanjima rodne ravnopravnosti i
- Izrada metodologije o upotrebi rodno senzitivnog jezika u komercijalnim audiovizuelnim medijima.

Prijedlozima seta medijskih zakona (Zakon o medijima, Zakon o audiovizuelnim medijskim uslugama, Zakon o nacionalnom javnom emiteru - Javnom medijskom servisu Crne Gore) predviđena je upotreba rodno senzitivnog jezika. Pri tome, navedeni zakonski dokumenti, kao i Medijska strategija Crne Gore 2023-2027 usklađeni su sa Rezolucijom Evropskog parlamenta o rodnoj ravnopravnosti u medijskom sektoru u EU ((2017/2210(INI)).

U sklopu projekta „*Podrška promociji i integraciji rodne ravnopravnosti*“ koje Misija OEBS-a sprovodi sa Odjeljenjem za poslove rodne ravnopravnosti sprovedene su sledeće aktivnosti:

- Analiza za utvrđivanje stepena zastupljenosti rodnih stereotipa u obrazovnim programima i udžbenicima: Misija OEBS, uz partnerstvo sa Ministarstvom, u saradnji sa Ministarstvom obrazovanja, Zavodom za školstvo i Zavodom za udzbenike nastavnih sredstava, kreirala je reprezentativan uzorak školskih programa iz osnovnog obrazovanja koji je analiziran. Angažovan je lokalni konsultant da pomogne radnoj grupi u otkrivanju stereotipnih poruka, prisutnosti patrijarhalnih stavova, kao i rodnih pristrasnosti i predrasuda. Konsultant je razvio metodologiju i sproveo analizu. Aktivnost je završena u decembru 2023. godine, u saradnji sa UNICEF-om, a ista metodologija će se koristiti za analizu sedam udzbenika (maternji jezik za II. VI I IX razred), poznavanje prirode i društva, poznavanje prirode, istorije i biologije koja se odvija u 2024. Rezultati analize će se iskoristiti za izradu Strategije za reformu obrazovanja (2025–2035).

- Kampanja o rodnim stereotipima koristeći rezultate istraživanja o zastupljenosti stereotipa u udžbenicima i rodne razlike u vlasništvu nad nekretninama - U cilju podizanja svesti javnosti o rodnim stereotipima i rodnim razlikama, organizovane su dvije TV emisije u trajanju od 90 minuta u kojima su predstavljeni rezultati. TV emisije poslužile su kao platforma za diskusiju između predstavnika/ca relevantnih državnih institucija, aktivista nevladinih organizacija i medijskih profesionalaca i otvorile pitanja važna za crnogorsko društvo. Razgovarano je o porodičnom pravu, Zakonu o nasleđivanju, Zakonu o obrazovanju i vaspitanju, srodnim podzakonskim aktima i tradicionalnim i patrijarhalnim društvenim normama.

Zavod za školstvo je u martu 2023. godine potpisao Memorandum sa Agencijom za elektronske medije i Institutom za medije Crne Goreu cilju uspješne implementacije medijske pismenosti u osnovne škole 2023/24.

Zavod za školstvo je organizovao šest dvodnevni obuka sa 16 sati od januara do septembra 2023. godine (planirano cetiri). Obuke je pohađalo 195 nastavnika/ca iz sva tri regiona i blagovremeno je izvršena sertifikacija nastavnika/ca.

Urađeni programi

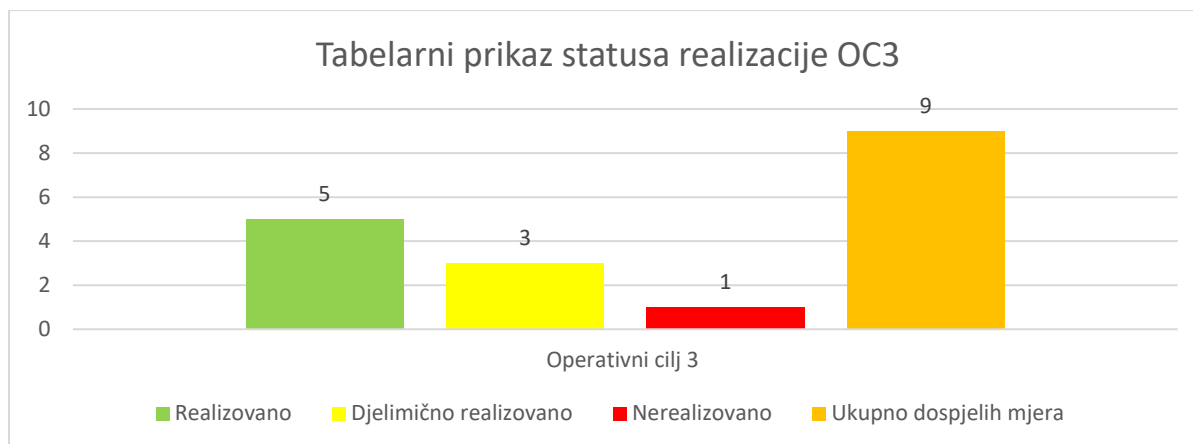
1. Medijska pismenost (jedna obuka)
2. Medijska pismenost kao ključna kompetencija u obrazovanju (pet obuka)
3. Medijska pismenost u službi obrazovanja za demokratsko građanstvo
4. Upotreba medija za učešće u demokratskom društvu
5. Medijska pismenost kao ključna kompetencija u obrazovanju

Organizovana je 1 dvodnevna obuka "Rodna pismenost" u trajanju od 16h. Planirane su još dvije do kraja 2024. godine. Održane su radionice učenicima VI, VII i VIII razreda na kojima su učenice/ce imali priliku da kroz interakciju sa trenerima promišljaju o medijskim sadržajima, izražavanju emocija, saopštavaju stavove o različitim medijskim porukama i uticajima koji mediji vrše na njihove odluke i oblike ponašanja. Organizovane dvije obuke na temu rodne ravnopravnosti za vaspitace/ce iz svih ustanova, državne i private, sve regije. Prva obuka je organizovana 14. i 15. marta 2024. godine, obuku prošlo 24 vaspitača/ce, druga obuka je organizovana 18. i 19. marta 2024. godine, obuku prošlo 23 vaspitača/ce.

Na sjednici četvrtog saziva Nacionalnog savjeta usvojen je Katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika/ca za školsku 2023/2024 i 2025/2026. U Katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika/ca za školsku 2023/2024 i 2025/2026 Centra za stručno obrazovanje uvrštena su tri programa iz oblasti rodne ravnopravnosti:

- Program stručnog usavršavanja nastavnika Rodne nejednakosti
- Program stručnog usavršavanja nastavnika Rodna ravnopravnost i antidiskriminacija
- Program stručnog usavršavanja nastavnika STOP rodnim stereotipima u izboru zanimanja

Operativni cilj 3 (OP 3): Povećati nivo učešća žena i osoba drugačijih polnih i rodnih identiteta u oblastima koje omogućavaju pristup prirodnim i društvenim resursima i dobiti od korišćenja resursa.

Tokom 2023. Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava koordiniralo je procesom izrade nacrtu Zakona o pravnom prepoznavanju rodnog identiteta na osnovu samoodređenja koji će građanima omogućiti da promijenu oznaku pola i matični broj u registrima i ličnim dokumentima, na osnovu rodnog samoodređenja, a koje neće biti uslovljeno obavezom promjene pola i drugim medicinskim postupcima i intervencijama.

U partnerstvu sa Misijom OEBS-a, tokom 2023. godine, Odjeljenje je nastavilo da sprovodi projekat "Podrška promociji i integraciji rodne ravnopravnosti" u sklopu kojega je rađeno Istraživanje rodne razlike u vlasništvu nad nekretninama. S tim u vezi, prepoznata je potreba da se izračuna rodna razlika u vlasništvu nad nekretninama i ukaže u kojoj mjeri se primjenjuju zakoni koji se odnose na nasljeđe, vlasništvo nad imovinom, bračne i porodične odnose i zaštitu od diskriminacije na radnom mjestu. Takođe, cilj je bio da se ukaže da podaci postoje i da njihovom obradom možemo dobiti važne naznake o trenutnom stanju stvari u rodnoj areni, u kom pravcu kreirati politike, kao i u kojim oblastima podizati svijest javnosti u radu na postizanju rodnog egalitarizma. Misija OEBS je angažovala Istraživačku agenciju „DeFacto Consultancy“ za prikupljanje podataka sa dva javno dostupna portala Geoportal i Katastar. Istraživanje je pokazalo da žene u Crnoj Gori posjeduju 36%, odnosno 31% ukupnog broja stambenih i komercijalnih/poslovnih jedinica. Njima, međutim, pripada samo 25 % ukupne kvadrature svih uknjiženih nepokretnosti. Isti procenat žena (25 %) su jedini vlasnici nekretnina, dok čak 59 % muškaraca ima 1/1 vlasništvo. Žene najčešće stiču nekretnine kupovinom (40 %), dok ih je 36 % steklo nasleđstvom. Regionalni dispariteti su prilično veliki, a većina žena poseduju, nasleđuju i kupuju nekretnine na jugu zemlje. Najmanji broj vlasnica je iz sjevernih krajeva Crne Gore. Istraživanje služi kao osnova za merenje efikasnosti kampanja za podizanje svijesti javnosti o važnosti ravnopravnosti u pogledu nasljeđivanja, dok se izveštaj može koristiti za planiranje

intervencija koje utiču na smanjenje rodnog jaza u preduzetnistvu kod kreditnih institucija koje se fokusiraju na promociju ravnopravnosti polova.

Ministarstvu ekonomskog razvoja u kontinuitetu kreira institucionalne i programske podrške preduzetništvu sa posebnim osvrtom na žensko preduzetništvo. U posljednjih 6 godina sprovodi se Program za unapređenje konkurentnosti privrede, koji se sastoji od više programskih linija od kojih su neke odnose na finansijsku podršku a neke na nefinansijsku podršku. Osluškujući potrebe malih i srednjih preduzeća broj programskih linija se mijenja iz godine u godinu. Kroz Programske linije finansijske podrške MSP dobijaju bespovratna sredstva odnosno grantove.

Uvedene su specifične mjere za podršku žena preduzetnica, i to kroz **Program za unapređenje konkurentnosti privrede** te dodatno pružili podršku preduzećima u kojima u osnivačkoj strukturi preduzeća u vlasništvu od minimum 50%, učestvuju osobe ženskog pola. Intenzitet maksimalne podrške iznosio je do 80% opravdanih troškova bez PDV-a.

Broj podržanih preduzeća u većinskom vlasništvu žena, raste iz godine u godinu. U toku 2023. godine od 331 odobrene aplikacije, 147 je dodijeljeno preduzećima u većinskom vlasništvu žena odnosno 44,41%. (Ukupan iznos dodijeljen preduzećima u većinskom vlasništvu žena 848.111,17€). Ovo govori da rodno targetirane mjere za žensko preduzetništvo omogućavaju bolji pristup finansijama.

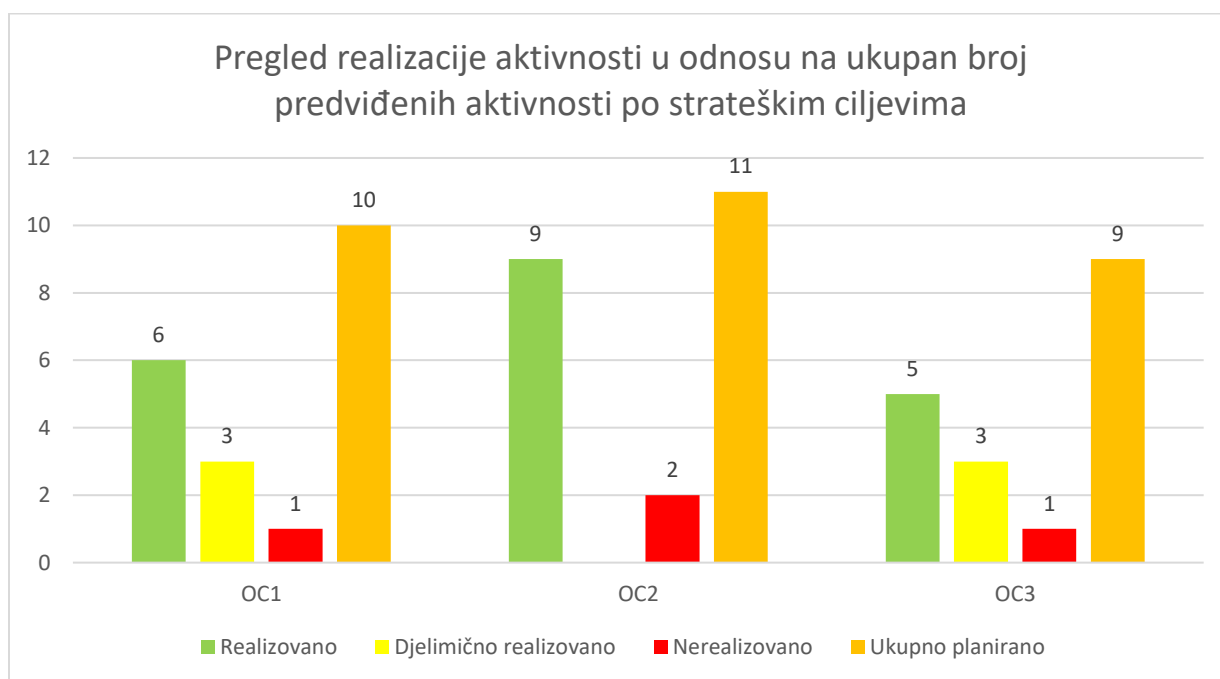
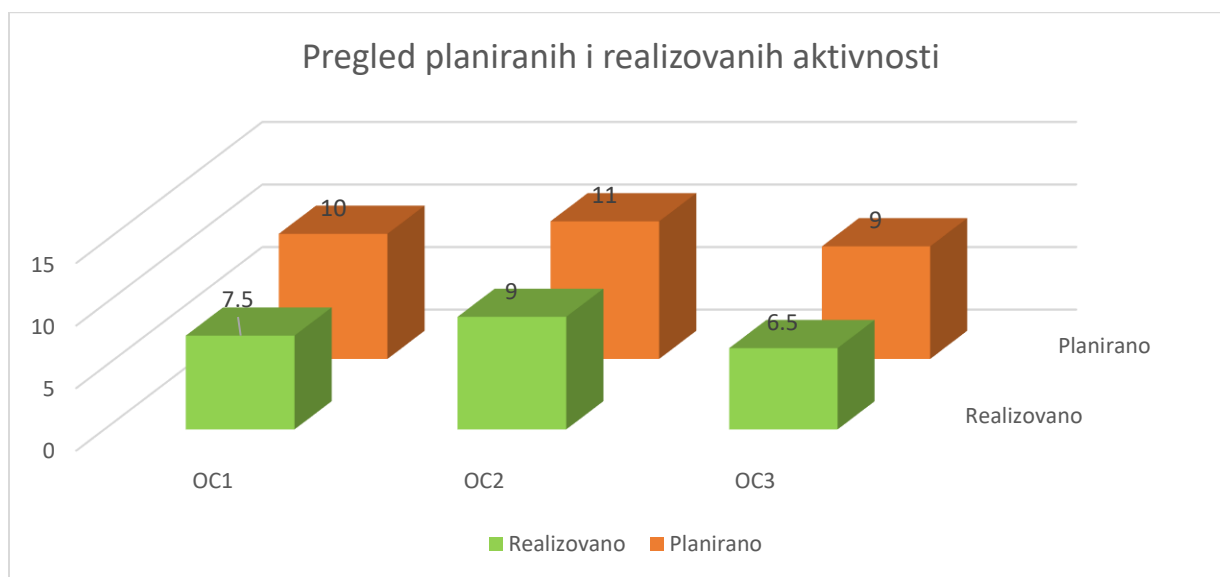
Međunarodna organizacija rada izradila je analizu rodnog jaza u zaradama – ažuriranje statističkog pristupa i uticaj na politike koja se odnosi na 2021.godinu. Na osnovu analize utvrđeno je da **rodni jaz u zaradama iznosi 21,6%**. To znači da su žene u prosjeku zarađivale 78,4 centa za svaki euro koji su zaradili muškarci. Analiza takođe pokazuje i da je rodni jaz u zaradama veći među licima na vrhu distribucije zarada, a veći je i među radnicima u najboljim godinama za rad (u poređenju sa mlađim radnicima), kao i za visokoobrazovana lica, strance i lica sa ugovore o radu na određeno vrijeme. Ove razlike u zaradama postoje iako zaposlene žene u Crnoj Gori imaju u prosjeku veća obrazovna postignuća u odnosu na zaposlene muškarce. To ukazuje na to da se rodni jaz u zaradama ne može objasniti razlikama između muškaraca i žena u pogledu obrazovanja, dobi, sektora, zanimanja ili drugih vidljivih faktora. Ovo sugerise da je značajan dio rodnog jaza u zaradama posljedica direktne ili indirektne diskriminacije u zaradama između muškaraca i žena.

Važno je napomenuti da se rad na ostvarivanju rodne ravnopravnosti ne završava samo implementacijom pojedinačnih projekata i inicijativa. On zahtijeva kontinuiranu podršku, edukaciju i angažman svih relevantnih aktera, uključujući državne institucije, političke stranke, civilno društvo i širu javnost. Samo kroz sveobuhvatan pristup i zajedničke napore možemo postići značajan napredak u ostvarivanju rodne ravnopravnosti.

Pregled realizacije aktivnosti po operativnim ciljevima

Najveći broj planiranih aktivnosti je realizovan u okviru OC 2 (81,8%), zatim u okviru OC 3 (55,6%), a najmanji u okviru OC 1 (54,5%). Ukoliko djelimično realizovanoj aktivnosti dodijelimo vrijednost 0,5 realizovane aktivnosti (ili 50%), onda bi prikaz realizovanih aktivnosti u odnosu na planirane, po operativnim ciljevima bio sljedeći:

U okviru operativnog OP1, planirano je 10 aktivnosti za posmatrani period, a realizovano 7,5 ili 75%. U okviru OP2 je planirano 11 aktivnosti, a realizovano 9 ili 81,8%. U okviru OP3 planirano je 9, a realizovano 6,5 ili 72,2%. Shodno navedenom stepen realizacije aktivnosti iznosi **76,6%**

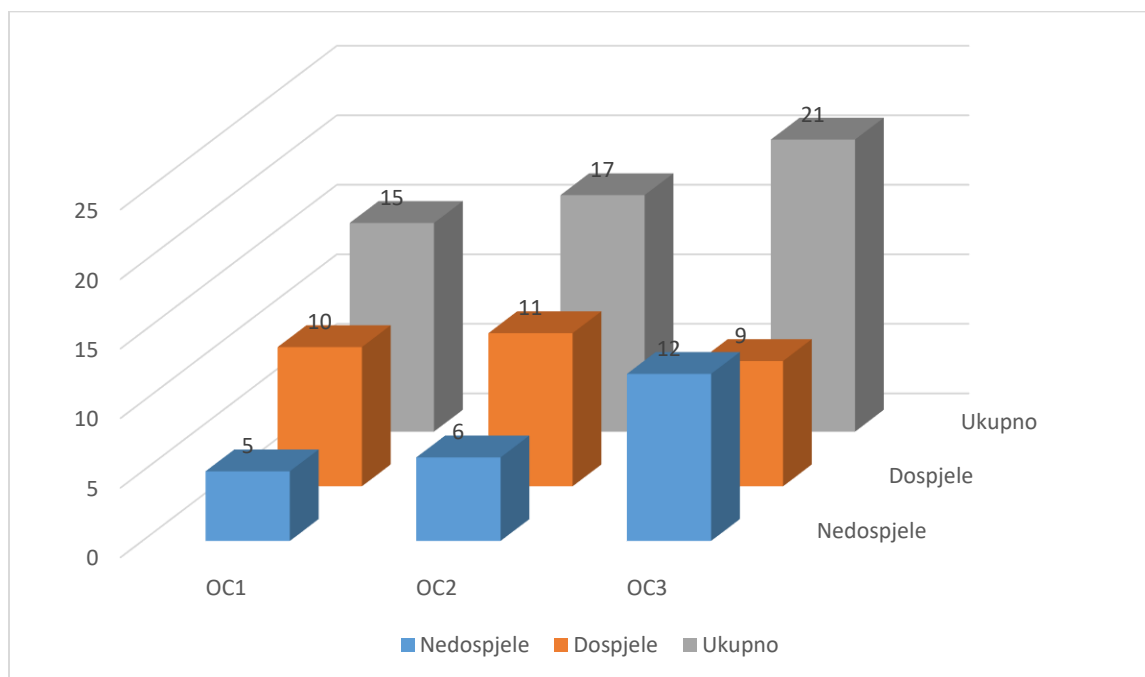

U okviru Operativnog cilja 1 – 6 aktivnosti je realizovano, 3 je djelimično realizovano, dok 1 aktivnosti nije realizovana.

U okviru Operativnog cilja 2 imamo 9 realizovane aktivnosti, 2 koje nisu realizovane, što je veoma visok stepen realizacije.

U okviru Operativnog cilja 3, realizovano je 5 aktivnosti, 3 su djelimično realizovane, nerealizovana je 1.

Važno je napomenuti da u okviru operativnog cilja 3, 12 mjera nije dospjelo na izvještavanje, u okviru operativnog cilja 2, 6 mjera nije dospjelo na izvještavanje dok u operativnom cilju 1, 5 mjere nisu dospjele na izvještavanje.

Zaključak

Prethodni stepen realizacije aktivnosti je generalno bio na niskom nivou, usljed političke nestabilnosti, cyber napada i krize izazvanom pandemijom Kovid. Izazovi su nam ukazali na neminovnost jačanja mehanizama kao adekvatan odgovor na krize. Fluktuacijom nisu naučene lekcije ili nisu prenjete na adekvatan način, kao ni važnost implementacija rodni politika na svim nivoima upravljanja. Budući da značajan broj aktivnosti nije dospio na izvještavanje, iako svjesni izazova mjenjana stavova, kao najslabiju kariku uočavamo patrijahalne obrasce ponašanja tj. pitanja stereotipa i predrasuda. Rodni disbalans u odlučujućim pozicijama je evidentan, takav će trend nastaviti ukoliko se ne eliminiše mogućnost individualnih procjena za srazmjernu zastupljenost muškaraca i žena na svim nivoima.

Donatorskim finansiranjem je realizovana većina aktivnosti, što činjenično implicira da se za orodnjenost izdvaja malo naših sredstava.

Bili smo svjedoci devijantnih pojava koja su posljedica neravnopravnosti, ujedno i njihovih epiloga.

Svjesni neophodnosti promjena, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je sačinilo Nacrt zakona o zabrani diskriminacije i zaštite jednakosti, za koju se usvjanja očekuje u trećem kvartalu ove godine, kojim će se jasnije precizirati evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije kao i pitanja rodne statistike, koje su neophodne u cilju blagovremenog djelovanja.

Pregled utrošenih sredstava

Većina realizovanih mjera iz Akcionog plana za 2023. godinu finansirana je uglavnom projektnim sredstvima dugogodišnjih partnerskih međunarodnih organizacija (Misija OEBS-a i Kancelarija UNDP-a), te donatorskim sredstvima.

Pregled utrošenih sredstava kroz partnerske aktivnosti sa Misijom OEBS-a	
<i>Aktivnost</i>	<i>Sredstva</i>
Trening trenera za ROB	4,402€
Izrada Edukativnog Programa za ROB	1,600€
Izrada Prirucnika za obuku za ROB	2,400 €
Obuka za ROB	1,932€
Izrada metodologije za M&E ROB	2,400€
Dizajn i printanje Metodologije	2,350€
Obuka za GSV o primjeni Metodologije	1,084€
LAP Berane	2,250€
Analiza nastavnih programa (stereotipi u obrazovanju)	5,000€
TV emisije – rodni stereotipi	5,000€
Ukupno utrošeno:	28.418,00€

Aktivnosti realizovane kroz partnerstvo Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti Ministarstva ljudskih i manjinskih prava sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori

Aktivnosti iz projekta „*Promocija dijaloga i zajedničke akcije za borbu protiv govora mržnje*“ su sljedeći:

- Jačanje kapaciteta za adresiranje seksizma i seksističkog govora mržnje kod 329 novinara/ki i urednika/ca, aktivista/kinja organizacija civilnog društva, sudija i sutkinja, tužitelja i tužiteljki, državnih službenika/ca na državnom i lokalnom nivou, te mladih.
- 12 sutkinja, tužiteljki i savjetnica iz devet sudova i tužilaštava je obučeno u oblasti seksističkog govora mržnje, u saradnji sa Centrom za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu.
- Projekat je pružio podršku Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava u realizaciji Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti
- Projektom je podržana regionalna konferencija o ljudskim pravima na kojoj je jedna od tema bila rodno zasnovani govor mržnje, okupljajući diplomate i vlade iz zemalja članica Procesu saradnje u jugoistočnoj Evropi (SEECP).
- Jedan od ključnih rezultata je jačanje kapaciteta Uprave za ljudska resurse, kroz uvođenje rodničkih perspektiva u rad institucije i izradu akreditovanog programa obuke za sprečavanje seksizma i seksističkog govora mržnje za državne službenike. Na osnovu dizajniranog programa obuke za sprečavanje seksizma i seksističkog govora mržnje, treneri i trenerice Uprave za ljudske resurse su obučeni kako bi dalje širili svoje znanje kroz pružanje obuka najvećoj profesionalnoj mreži u zemlji, koja broji više od 45.000 državnih službenika/ca.
- Projekt je doprinio unapređenju zakonskog i strateškog okvira kroz pružanje više od 30 preporuka koje se odnose na sprječavanje rodne neravnopravnosti, seksizma i seksističkog govora mržnje u 3 medijska zakona (Zakon o medijima, Zakon o audio vizuelnim medijskim servisima, Zakon o nacionalnom javnom emiteru), Zakonu o zaštiti jednakosti i zabrani diskriminacije te Strategiji za mlade. Pomenuti medijski zakoni su usvojeni i uvode seksizam i govor mržnje. Osim što je orodnjena, Strategija za mlade takođe sadrži mjere za borbu protiv seksističkog govora mržnje i postizanje rodne ravnopravnosti.
- Projekt je podržao veliki broj inicijativa na lokalnom i državnom nivou, uključujući i doprinos uključivanju preporuka u vezi sa seksizmom i seksističkim govorom mržnje u Obećanje Vlade Crne Gore o ciljevima održivog razvoja i Obećanje mladih i novinara za ljudska prava.
- Realizovano 10 dijaloga u 10 opština, na temu seksističkog govora mržnje, seksizma i mizoginije na lokalnom nivou.
- Realizovana nacionalna konferencija na temu seksističkog govora mržnje, seksizma i mizoginije.
- Sprovedena analiza Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije sa relevantnim preporukama.

- Razvijena je mreža lidera/ki nove generacije, koji kao pozitivni uzori promovišu rodnu ravnopravnost i borbu protiv seksizma i seksističkog govora mržnje. Kroz ovu aktivnost, 110 (stotinudeset) mladih žena i muškaraca osnaženo je da aktivno učestvuju u oblikovanju pravednijeg društva te doprinesu rodnoj ravnopravnosti i prepoznavanju i suočavanju sa seksizmom i seksističkim govorom mržnje.
- Obilježeni su dani borbe protiv govora mržnje kao i kampanja 16 dana borbe protiv nasilja nad ženama, 2023 i 2024. godine, kroz više događaja koji su okupili sve društvene aktere.
- Realizovane su redovne komunikacione aktivnosti, koje su kroz različite događaje direktno uključile preko 500 (petstotina) ljudi, a dosegle više od 20.000 (dvadesethiljada) ljudi.
- projekat je dosegao oko 900 (devetstotina) direktnih korisnika/ca, više od 60 lokalnih i nacionalnih institucija, 40 NVO-a, 13 medija i 14 lokalnih samouprava.

Budžet: cca 250 000 USD

OBRAZAC ZA IZVJEŠTAVANJE O SPROVOĐENJU AKTIVNOSTI PREDVIĐENIH NACIONALNOM STRATEGIJOM RODNE RAVNOPRAVNOSTI ZA PERIOD OD 2021. DO 2025. GOD.,

S PROPRATNIM AKCIONIM PLANOM ZA 2023. i 2024. GODINU

Uputstva za popunjavanje „Statusa realizacije“:

U skladu sa nivoom ispunjenosti mjere, redu relevantne aktivnosti dodijelite jednu od sljedećih boja:

- Ispunjeno
- Djelimično ispunjeno
- Neispunjeno

Operativni cilj 1:

Članovi/ice Komisije iz sljedećih resora:

- Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
- Uprava za ljudske resurse
- Uprava za statistiku

Operativni cilj 1: Unaprijediti primjenu postojećeg normativnog okvira na sprovođenju politike rodne ravnopravnosti i zaštitu od diskriminacije po osnovu pola i roda

Mjera 1.1:	Uspostaviti objedinjenu i uporedivu evidenciju o slučajevima diskriminacije po osnovu pola i roda
Aktivnost 1.1.1.	Formiranje i rad tima koji se sastoji od predstavnika/ca svih institucija koje se bave zaštitom od diskriminacije kako bi se analizirao važeći Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije i ustanovila zajednička metodologija za prikupljanje, obradu i prezentovanje podataka vezanih za diskriminaciju.
Indikator	Urađena metodologija Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo pravde i Zaštitnika ljudskih prava u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, krajem 2022. godine započeli su realizaciju projekta <i>Promocija dijaloga i zajedničke akcije za borbu protiv govora mržnje</i> , koji se finansiraju u okviru UNDP portfolija za upravljanje, izgradnju mira, krize i otpornosti. Projekat je imao za cilj da doprinese rodnoj ravnopravnosti i održivom miru, kroz jačanje leaderskih kapaciteta žena, omogućavajući konstruktivan dijalog i zajedničke akcije u smjeru adresiranja podjela, rodno zasnovanog govora mržnje, seksizma i mizoginije. Projekat se završio u decembru 2023. godine. U sklopu projekta je praćen seksistički govor mržnje na internetu, te sprovedena analiza Prvilnika o sadržaju i načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije sa relevantnim preporukama
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partneri: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Uprava za statistiku
Datum početka	IV Q 2023
Datum završetka	I Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	500€ iz Budžeta CG/MLJMP + 1500€ donacije (UNDP)

Sredstva realizovana/izvor finansiranja	Sredstva realizovana iz projekta <i>Promocija dijaloga i zajedničke akcije za borbu protiv govora mržnje</i> , Kancelarija UNDP-a u Crnoj Gori
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.1.2.	Izrada novog Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije
Indikator	Urađen Pravilnik
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda
Datum početka	
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	500€ iz Budžeta CG/ MLJMP 2500€ donacije UNDP, Savjet Evrope
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	Usvajanjem Zakona o zabrani diskriminacije i zaštite jednakosti koji je predviđen za III Q 2024.g. (uvršten u PPCG i PRV) stvoriće se zakonski preduslovi za izradu novog Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima prijavljene diskriminacije. Shodno navedenom, očekivani rok za realizaciju aktivnosti je IIIQ 2025.g.

Aktivnost 1.1.3.	Izrada Uputstva za institucije za prikupljanje, obradu i prezentaciju podataka prema jedinstvenoj metodologiji
Indikator	<p>Urađeno Uputstvo Veza sa mjerom 1.1.2.</p> <p>NVO Centar za ženska prava u okviru projekta "<i>Broje li se žene u Crnoj Gori</i>", a koji finansira Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava shodno Odluci o raspodjeli sredstava za finansiranje projekata nevladinih organizacija u oblasti rodna ravnopravnost za 2023. godinu, izrađuje sveobuhvatnu rodnu analizu zvanične statistike u CG.</p> <p>Rodnu analizu će informisati:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zaključci sa bilateralnih sastanaka sa proizvođačima zvanične statistike 2. Analize i komentari na strateški i zakonodavni okvir izrađeni u toku trajanja projekta. 3. Drugi nalazi i saznanja iz procesa zagovaranja <p>Paraleleno sa tim biće:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. razvijena metodologija za izradu rodne analize; 2. sprovedena temeljna desk analiza aktuelnih politika u sektoru statistike; 3. <i>Peer review</i> – poglavlja u kojima ćemo analizirati prepreke i potencijale proizvođača zvanične statistike, nakon održanih konsultativnih sastanaka, biće im prosljeđena na finalne komentare i sugestije. <p>Biće organizovan okrugli sto na kom će biti predstavljena rodna analiza zvanične statistike.</p> <p>Kroz okrugli sto biće ojačana međusektorska saradnja relevantnih institucija kroz identifikovanje prepreka i definisanje konkretnih mjera za unaprijedjenje statistike;</p>
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	<p>Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava</p> <p>Partneri: Zastitnik ljudskih prava i sloboda, Uprava za statistiku</p>
Datum početka	II Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Djelimično realizovano

Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	500€ Budžet CG/ MLJMP + 1500€ Donacije UNDP, Savjet Evrope
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	Odlukom o raspodjeli sredstava za finansiranje projekata nevladinih organizacija u oblasti rodna ravnopravnost za 2023. godinu, dodijeljeno je 11.775€ Centru za ženska prava za realizaciju projekta „Broje li se žene u Crnoj Gori“
Preporuke za naredni period sprovođenja	Zaključci i preporuke koje će rezultirati sprovođenjem projekta „Broje li se žene u Crnoj Gori“, poslužiće za izradu uputstva, koje će sprovesti navedeni nosioci i partneri. Veza mjera 1.1.2.
Mjera 1.2:	Edukovati zaposlene i rukovodni kadar u institucijama o ključnim konceptima iz oblasti rodne ravnopravnosti i njihovim obavezama iz oblasti rodne ravnopravnosti u skladu sa zakonom, uključujući i procjenu uticaja zakona/javnih politika (RIA) na rodnu ravnopravnost
Aktivnost 1.2.1.	Organizovanje najmanje 3 radionice za zaposlene u institucijama (državne i lokalne službenike/ce), predstavnike/ce Skupštine Crne Gore i Državne revizorske institucije o ključnim konceptima rodne ravnopravnosti, orodnjavanju politika, rodno odgovornom budžetiranju, rodnoj analizi podataka, prikupljanju i obradi podataka o diskriminaciji u institucijama i koordinaciji institucija u sistemu zaštite od diskriminacije.
Indikator	Broj radionica, broj edukovanih službenika/ca, liste učesnika/ca edukacija po institucijama i po polu Uprava za ljudske resurse: Organizovano 5 obuka na temu „ Rodna ravnopravnost “ koju je pohađalo 75 polaznika (63 ž, 12 m.) (Liste u prilogu); Organizovana 1 obuka na temu „ Zabrana diskriminacije “ koju je pohađalo 16 polaznika (14 ž, 12 m.); Organizovane 3 obuke za trenere na temu: „ Rodno zasnovani govor mržnje “. Obuke su organizovane: 07.07.2023 – 16 učesnika (13 ž, 3 m.), 10-12.10.2023. - 16 učesnika (13 ž, 3 m.), 25-28.10.2023. – 10 učesnika(8ž, 2m.). U okviru Programa obrazovanja za državne službenike i službenice iz oblasti strateškog planiranja, koji je orodnjen u 2023. godini, realizovano je 7 obuka koje je kontinuirano pohađalo 17 polaznika (13 ž, 4 m.) CEDEM je u okviru projekta “Za adekvatan odgovor institucija sistema” realizovao obuku namijenjenu predstavnicima sudstva i tužilaštva i uprave policije “Istanbulska konvencija”. Obuka je održana 26. aprila 2023. aprila, u Podgorici, u hotelu “Ramada”. Učešće na obuci i okupljanje ciljne grupe ostvareno je u saradnji sa Centrom za obuku u sudstvu i tužilaštvu i Centrom za obuke Uprave policije, selektovali smo polaznike obuke iz oba sektora. Učešće na obuci uzeli su

	predstavnici i predstavnice oba sektora. Ukupan broj učesnika/ica na obuci je bio 20.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Uprava za ljudske resurse Partneri: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, NVO
Datum početka	IV Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000 € Budžet CG / Uprava za ljudska resurse
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	Odlukom o raspodjeli sredstava za finansiranje projekata nevladinih organizacija u oblasti rodne ravnopravnosti za 2022. godinu, dodijeljeno je 11.990€ nevladinoj organizaciji CEDEM za realizaciju projekta „Za adekvatan odgovor institucija sistema”
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.2.2.	Organizovanje najmanje 2 radionice za visoki rukovodni kadar u institucijama o ključnim konceptima rodne ravnopravnosti, rodno odgovornom budžetiranju, RIA iz rodne perspektive, orodnjavanju politika, prikupljanju i obradi podataka o diskriminaciji u institucijama i koordinaciji institucija.
Indikator	Broj radionica, broj rukovodilaca/teljki koji su edukovani, Liste učesnika/ca edukacijapo institucijama i po polu U navedenom izvještajnom periodu nije realizovana ni jedna radionica za visoki rukovodni kadar u institucijama o ključnim konceptima rodne ravnopravnosti, rodno odgovornom budžetiranju, RIA iz rodne perspektive, orodnjavanju politika, prikupljanju i obradi podataka o diskriminaciji u institucijama i koordinaciji institucija.

	U navedenom izvještajnom periodu organizovana su 4 ciklusa (1 ciklus u 2023. godini i 3 ciklusa u 2024. godini) Programa obuke u oblasti analize efekata (RIA) na lokalnom nivou u kojem uključena rodna dimenzija. Obuke je ukupno pohađao 38 polaznika/ca (27 ž, 11m.).
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Uprava za ljudske resurse Partner: Generalni sekretarijat Vlade, NVO, Sekretarijat Savjeta za konkurentnost
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	III Q 2024
Status realizacije AAA	Djelimično realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000 € Budžet CG/ Uprava za ljudska resurse
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.2.3.	Organizovanje obuke za članove/ice Radne grupe za izradu AP za NSRR, o temama iz domena primjene Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325.
Indikator	Broj učesnika/ca

Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo odbrane / Vojska Crne Gore
Datum početka	IV Q 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	500 € Budžet CG / MO
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 1.3:	Edukovati članove/ce Komisije za sprovođenje, koordinaciju, praćenje i ocjenu uspješnosti politika rodne ravnopravnosti, kao i RIA iz rodne perspektive
Aktivnost 1.3.1.	Organizovanje najmanje 1 radionice za članove/ce Komisije, o prikupljanju i obradi rodno razvrstane statistike i evidencija, u skladu sa metodologijom Indeksa rodne ravnopravnosti
Indikator	Broj radionica, Broj obučanih članova/ca Komisije

Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Uprava za statistiku
Datum početka	II Q 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000€ Budžet CG/MLJMP
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	Mjera se odlaže za IV Q 2024
Aktivnost 1.3.2.	Organizovanje obuka za članove/ce Komisije za praćenje sprovođenja NSRR u okviru Programa obrazovanja za strateško planiranje Generalnog sekretarijata Vlade
Indikator	Broj obučanih članova/ca Komisije
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Generalni sekretarijat Vlade
Datum početka	I Q 2024

Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Mjera nije dopsjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	500€ Budžet CG/MLJMP 1500€ Donacije OEBS
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	Revidiranim Riješenjem o formiranju Komisije za praćenje sprovođenja Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025, od 22.02.2024 g. koju čine 29 predstavnika/ca institucija i 4 predstavnice nevladinih organizacija, biće upućen poziv za naredni ciklus Programa obrazovanja za strateško planiranje.
Mjera 1.4:	Uključiti sve tri grane vlasti, nevladine organizacije, poslodavačke organizacije, sindikate i medije u dijalog o orodnjavanju javnih politika
Aktivnost 1.4.1.	Organizovanje 2 javna događaja sa predstavnicima/cama sve tri grane vlasti, NVO-ima, poslodavačkim organizacijama, sindikatima i medijima na kojima će se diskutovati o sprovođenju Strategije rodne ravnopravnosti i biti predstavljena istraživanja, publikacije, programi, preporuke i sl. koji su nastali kao rezultat njenog sprovođenja. Na kraju svakog javnog događaja potrebno je sumirati zaključke i preporuke.
Indikator	Broj javnih događaja, broj učesnika/ca okruglog stola (po institucijama, funkcijama koje obavljaju i po polu, zaključci i preporuke
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partneri: NVO-i
Datum početka	III - IV Q 2023

Datum završetka	III - IV Q 2024
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	500 € Budžet CG/ MLJMP 3.500 € donacije OEBS, UNDP, IPA
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.4.2.	Prikupiti i objaviti na web-stranici Ministarstva ljudskih i manjinskih prava sve publikacije, istraživanja, brošure, programe, izvještaje, uredbe, uputstva, preporuke i sl. koje su nastale kao rezultat sprovođenja AP 2021-2022 i AP 2023-2025, kao i publikacije, brošure, istraživanje i preporuke koje su nastale kao rezultat programa i projekata NVO-a koji su finansirani na osnovu Javnih poziva za NVO-e koje objavljuje Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
Indikator	Broj objavljenih publikacija <ol style="list-style-type: none"> 1) Dijalogom protiv seksizma, diskriminacije i govora mržnje prema ženama i djevojkama 2) Analiza medijskog izvještavanja i efekata medijskog izvještavanja o rodno zasnovanom nasilju prema ženama i djevojčicama u porodičnim i emotivnim odnosima 3) Metodologija za procjenu uticaja budžeta na rodnu ravnopravnost
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
Datum početka	III Q 2023

Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Djelimično realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 1.5:	Uvesti rodno odgovorno budžetiranje u sistem upravljanja javnim finansijama
Aktivnost 1.5.1.	Organizovanje radionica o rodno odgovornom budžetiranju za direktore/ke direktorata u svim ministarstvima, kao i za budžetske analitičare/ke
Indikator	Broj radionica, broj učesnika/ca obuka (po institucijama, funkcijama koje obavljaju i po polu)
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Sekretarijat Savjeta za konkurentnost
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024

Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	6.000€ donacije OEBS
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.5.2.	<p>Okrugli sto za budžetske korisnike i zainteresovanu javnost na kome će se, između ostalog, predstaviti dokumenta vezana za rodno odgovorno budžetiranje koja su urađena AP 2021-2022:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Brošura "Rodno odgovorno budžetiranje" - Predlozi za izmjene i dopune Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti - Rodno budžetska izjava
Indikator	<p>Broj učesnika/ca okruglog stola (po institucijama, funkcijama koje obavljaju i po polu)</p> <p>Sekretarijat Savjeta za konkurentnost: 18. oktobra 2023. godine je održana obuka za budžetske korisnike upravo na temu "Priručnik za rodno odgovorno budžetiranje". U okviru ove teme su i predložene izmjene i dopune Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti i budžetska izjava.</p> <p>OEBS: Da bi održala znanje o GRB i osigurala njegovo umnožavanje, Misija je podržala izradu Priručnika za obuku za ROB Programa edukacije zasnovanog na Priručniku za obuku. Planirano je da oba proizvoda budu ponuđena Upravi za ljudske resurse na dalju akreditaciju i uključivanje u Šemu obavezne obuke za kadrove za javne službenike u 2024.</p>
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	<p>Ministarstvo finansija</p> <p>Partneri: Sekretarijat Savjeta za konkurentnost, NVO-i</p>

Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000 € donacije OEBS
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	Aktivnost je realizovana u sklopu projekta „Podrška promociji i integraciji rodne ravnopravnosti“, koju sprovodi Misija OEBS-a u Crnoj Gori
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.5.3.	Okrugli sto za budžetske korisnike i zainteresovanu javnost na kome će se, između ostalog, predstaviti sljedeće analize i donijeti zaključci i preporuke: – Rodno odgovorno investiciono okruženje u Crnoj Gori za 2022. godinu - Rodna analiza Programa za unaprjeđenje konkurentnosti privrede za 2022. godinu
Indikator	Broj učesnika/ca okruglog stola (po institucijama, funkcijama koje obavljaju i po polu), zaključci i preporuke Ministarstvo ekonomskog razvoja je navedene analize prezentiralo na više događaja od kojih su najnačajniji sljedeći: <ul style="list-style-type: none"> • Redovna sjednica Savjeta za konkurentnost • Sastanak Radne grupe za ekonomskog osnaživanje žena • Koordinacioni odbor za žensko preduzetništvo u okviru PKCG Sekretarijat Savjeta za konkurentnost je štampao pomenute analize, distribuirane su zainteresovanim Sekretarijat Savjeta za konkurentnost: Dokumenta su predstavljena na nekoliko događaja na kojima su prisustvovali ključni partneri iz ove oblasti: <ul style="list-style-type: none"> • Konferencija Core Days 2023: Growing Smart and Green – oktobar 2023. godine

	<ul style="list-style-type: none"> 13. Kongres ženskog preduzetništva, u organizaciji Privredne komore Crne Gore, u saradnji sa Forumom privrednih komora jadransko-jonskog područja – oktobar 2023. godine.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ekonomskog razvoja Partneri: Sekretarijat Savjeta za konkurentnost, poslodavačka udruženja, NVO
Datum početka	IV Q 2023
Datum završetka	II Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000 € donacije OEBS
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.5.4.	Organizovanje treninga trenera/ica za rodno odgovorno budžetiranje iz institucija prema metodologijama Sekretarijata Savjeta za konkurentnost i OEBS-a
Indikator	Broj obučениh trenera/ica (po institucijama iz kojih dolaze) Misija OEBS-a je od 16. do 19. oktobra 2023. g održala četvorodnevnu obuku trenera (ToT) za GRB za 15 predstavnika resornih ministarstava i skupštinske

	administracije (13 žena, dva muškarca). Dva domaća eksperta održala su sesije o pripremi izjave o rodnom budžetiranju, sprovođenju rodne analize, integrisanju roda u sveukupni budžetski proces, kao i pregledu programskih budžeta iz rodne perspektive. Pored toga, vještine prezentacije, fasilitacije i moderiranja prenijete su na buduće GRB trenere. Predavači čine grupu trenera sa ekspertizom za pružanje programa obuke o GRB-u koji će biti ponuđeni Upravi za ljudske resurse kada novi direktori/ica bude imenovan i potpuno operativan (tokom 2024).
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo finansija
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	5.000 € donacije OEBS
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	Aktivnost je realizovana u sklopu projekta „Podrška promociji i integraciji rodne ravnopravnosti“, koju sprovodi Misija OEBS-a u Crnoj Gori
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 1.5.5.	Organizovanje obuka za službenike/ce iz institucija za rodno odgovorno budžetiranje
Indikator	Broj obuka, broj obučanih službenika/ca, po institucijama U okviru Programa obrazovanja za državne službenike i službenice iz oblasti strateškog planiranja, organizovana je obuka na temu: „Budžetiranje i troškovi

	implementacije strategije“ u čijem sadržaju je obuhvaćena i rodna perspektiva u kreiranju budžeta, alati rodne analize troškova, kao i vodič za definisanje sadržaja strateškog dokumenta u dijelu finansijske procjene i procjene orodnjenosti. Realizovan je jedan modul u trajanju od 3 dana, koje je pohađalo 17 polaznika (13 ž, 4 m.).
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Uprava za ljudske resurse
Datum početka	I Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	5.000 € donacije OEBS
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Operativni cilj 2: Unaprijediti politike u oblasti obrazovanja, kulture i medija kako bi se smanjio nivo stereotipa i predrasuda prema ženama i osobama drugačijih polnih i rodni identiteta	
Mjera 2.1:	Uvesti rodno odgovorne sadržaje i obaveznu upotrebu rodno osjetljivog jezika u nastavne programe i nastavu

Aktivnost 2.1.1.	<p>Analiza predmetnih programa iz ugla rodne ravnopravnosti, sa preporukama, ukupno 9 programa:</p> <p>Prvi ciklus (I-III razred), dva predmetna programa - Maternji jezik i Priroda i društvo</p> <p>Drugi ciklus (IV-VI razred), tri predmetna programa: Maternji jezik, Matematika i Priroda</p> <p>Treći ciklus (VII-IX razred), četiri predmetna programa: Maternji jezik, Istorija, Biologija i Fizika</p>
Indikator	<p>Urađena metodologija za izradu Analize</p> <p>Broj predmetnih programa za koje je urađena analiza</p> <p>Kancelarije OEBS/a i UNICEF-a su angažovale ekspertkinju za oblast rodne ravnopravnosti.</p> <p>Ekspertkinja je, u skladu sa planiranim aktivnostima, u prvom kvartalu 2024 godine, pripremila metodologiju prema kojoj će se raditi analiza predmetnih programa.</p>
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	<p>Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija</p> <p>Partneri: Zavod za školstvo, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva</p>
Datum početka	IV Q 2023 -
Datum završetka	I Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	10.000 € donacije UNICEF, OEBS
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	Aktivnost je realizovana u sklopu projekta „Podrška promociji i integraciji rodne ravnopravnosti“, koju sprovodi Misija OEBS-a u Crnoj Gori

Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 2.1.2.	Na osnovu preporuka Analize opisane u okviru Aktivnosti 2.1.1, uraditi analizu udžbenika iz ugla rodne ravnopravnosti, sa preporukama za institucije i autore/ke udžbenika
Indikator	<p>Urađena metodologija za analizu udžbenika</p> <p>Broj udžbenika za koje je urađena analiza</p> <p>Broj predmetnih programa za koje ce se u narednom periodu uraditi analiza određen je u skladu sa projektovanim aktivnosti ovog dokumenta: Prvi ciklus (I-III razred), dva predmetna programa - Maternji jezik i Priroda i društvo Drugi ciklus (IV-VI razred), tri predmetna programa: Maternji jezik, Matematika i Priroda Treći ciklus (VII-IX razred), četiri predmetna programa: Maternji jezik, Istorija, Biologija i Fizika</p>
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	<p>Ministarstvo prosvjete nauke i inovacija</p> <p>Partneri: Zavod za školstvo, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva</p>
Datum početka	II Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	20.000 € donacije UNICEF, OEBS

Sredstva realizovana/izvor finansiranja	Aktivnost je realizovana u sklopu projekta „Podrška promociji i integraciji rodne ravnopravnosti“, koju sprovodi Misija OEBS-a u Crnoj Gori
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 2.1.3.	Na osnovu rezultata i preporuka Analize iz Aktivnosti 2.1.1, organizovati edukativnu kampanju za rodno odgovorno obrazovanje
Indikator	Broj objava u medijima Broj objava u društvenim medijima
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija Partneri: Zavod za školstvo, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva NVO-i, mediji
Datum početka	II Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na realizaciju
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	5.000 € donacije OEBS, UNICEF
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	

Aktivnost 2.1.4.	Organizovanje interaktivnih školskih događaja u osnovnim/srednjim školama sa temom rodne ravnopravnosti i diskriminacije po osnovu pola i roda
Indikator	<p>Broj učenika/ca koji su prisustvovali događajima, po školi i po polu</p> <p>CEDEM: V Škola rodne ravnopravnosti je realizovana, u periodu od 8. marta do 5. aprila 2023. godine, i u skladu s projektnom aplikacijom, obuhvatala je program od pet radnih dana. Škola je okupila ukupno 23 učesnice/učesnika, kako je i predviđeno projektnim predlogom. Predavači i predavačice na školi su bili/le: Mila Popović, Jovan Ulićević, Nenand Vujadinović, Duška Pejović, Božena Jelušić, Irena Radović, Dijana Vučković, Slađana Kavarić Mandić, Nerma Nobardžić i Valentina Pavličić.</p> <p>VI Škola rodne ravnopravnosti je realizovana u periodu od 7. marta do 4. aprila 2024. godine, obuhvatala je program od pet radnih dana, sa ukupno 10 predavanja na temu rodne ravnopravnosti. Škola je okupila ukupno 25 učesnika i učesnica, od čega su njih 11 bili učesnici muškog pola/roda i 14 učesnica ženskog pola/roda</p>
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Partneri: Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Zavod za školstvo, NVO-i
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	I Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	12.000€ Budžet CG/ MLJMP (Javni poziv za NVO-e)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	

Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 2.1.5.	Uraditi i akreditovati dva programa stručnog usavršavanja za nastavnike/ce u stručnom obrazovanju iz oblasti rodne ravnopravnosti
Indikator	<p>Urađeni programi</p> <p>12.02.2024. godine na sjednici četvrtog saziva Nacionalnog savjeta usvojen je Katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika nastavnika za školsku 2023/2024 i 2025/2026. U Katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika za školsku 2023/2024 I 2025/2026 Centra za stručno obrazovanje uvrštena su tri programa iz oblasti rodne ravnopravnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Program stručnog usavršavanja nastavnika Rodne nejednakosti - Program stručnog usavršavanja nastavnika Rodna ravnopravnost i antidiskriminacija - Program stručnog usavršavanja nastavnika STOP rodnim stereotipima u izboru zanimanja
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Partner: Centar za stručno obrazovanje, NVO-i
Datum početka	I Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	1.000€ Budžet CG/ MLJMP (Javni poziv za NVO-e)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	Za realizaciju ove aktivnosti nijesu se izdvajala sredstva

Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 2.1.6.	Upućivanje inicijative Univerzitetu Crne Gore za potpisivanje memoranduma o saradnji u cilju uvođenja rodne dimenzije u svaki predmet, na način i u mjeri koji su prilagođeni oblasti i sadržaju proučavanja, na studijskim programima na kojima studiraju budući vaspitači/ce i nastavnici/ce.
Indikator	Potpisan Memorandum
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Univerzitet Crne Gore
Datum početka	III kvartal 2023
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	Mjera se odlaže za IV Q 2024.g.
Mjera 2.2:	Edukovati vaspitno - obrazovni kadar za podsticanje vrijednosti građanskog, rodno ravnopravnog i inkluzivnog društva kod djece i mladih

Aktivnost 2.2.1.	Organizovanje 3 obuke za nastavnike/ce o rodnoj ravnopravnosti, prije svega onih, koji predaju predmete koji su bili analizirani iz ugla rodne ravnopravnosti u okviru Aktivnosti 2.1.1
Indikator	Broj edukovanih nastavnika/ca, po školama, predmetima koje predaju, po mjestu i po polu
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija Partneri: Zavod za školstvo, NVO-i
Datum početka	III Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na realizaciju
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	3.000 € Budžet CG / Ministarstvo prosvjete
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 2.2.2.	Organizovanje 2 obuke za nastavnike/ce u stručnom obrazovanju iz oblasti rodne ravnopravnosti

Indikator	<p>Broj nastavnika/ca koji su završili obuku, po školama, mjestu i po rodu</p> <p>ZZŠ: Dvodnevna obuka realizovana u okviru projekta medijska pismenost - Rodna pismenost, za 146 nastavnika. Planirano organizovanje još dvije obuke do kraja 2024 godine i za nastavnike i vaspitače.</p> <p>CSO: Programi za stručno usavršavanje nastavnika se nalaze u Katalogu stručnog usavršavanja i nastavnici mogu da ih izaberu .</p> <p>Centar za stručno obrazovanje će do kraja 2024. godine organizovati dvije obuke za nastavni kadar koji radi u stručnom obrazovanju iz oblasti rodne ravnopravnosti, po programu stručnog usavršavanja iz Kataloga.</p>
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	<p>Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija</p> <p>Partneri: Centar za stručno obrazovanje, NVO-i</p>
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	4.000€ Budžet CG / MP
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 2.2.3.	Organizovanje 2 obuke za vaspitače/ce u vrtićima o rodnoj ravnopravnosti

Indikator	<p>Broj edukovanih vaspitača/ca, po mjestu i po polu</p> <p>Organizovane dvije obuke za vaspitače/ce iz svih ustanova, državne i privatne, sve regije.</p> <p>Prva obuka je organizovana 14. i 15. marta 2024. godine, obuku prošlo 24 vaspitača/ca</p> <p>Druga obuka je organizovana 18. I 19. marta 2024. godine, obuku prošlo 23 vaspitača/ca.</p>
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	<p>Zavod za školstvo</p> <p>Partneri: NVO-i</p>
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	III Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000€ Budžet CG / Zavod za školstvo
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 2.2.4.	Organizovanje 3 savjetovanja za direktore/ke škola i predstavnike/ce pedagoško psiholoških službi osnovnih i srednjih škola (regionalno, u svakoj od tri regije po jedno savjetovanje)

Indikator	Broj učesnika/ca savjetovanja, po funkciji, školi, mjesti i po polu Tri obuke planirane do kraja 2024. godine.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Zavod za školstvo
Datum početka	IV Q 2023
Datum završetka	I Q 2024
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	1.000 € Budžet CG / Zavod za školstvo
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	Mjera se odlaže za IV Q 2024.g.
Aktivnost 2.2.5.	Organizovanje radionica za učenike/ce osnovnih i srednjih škola na temu medijske pismenosti, prepoznavanja rodnih stereotipa i zaštite od on-line nasilja (regionalno, u svakoj od tri regije po 3 radionice u školama)
Indikator	Broj edukovanih učenika/ca, po školama, po mjestu i po polu Nacionalni savjet za obrazovanje je u julu 2022. godine, odobrio da Medijska pismenost za učenike i učenice VII ili VIII ili IX razreda postane dio kurikuluma za osnovnu školu kao jednogodišnji izborni predmet sa jednim časom nedjeljno.

	<p>Zavod za školstvo je u martu 2023. godine potpisao Memorandum sa Agencijom za elektronske medije i Institutom za medije Crne Goreu cilju uspješne implementacije medijske pismenosti u osnovne škole 2023/24.</p> <p>Zavod za školstvo je organizovao šest dvodnevni obuka sa 16 sati od januara do septembra 2023. godine (planirano cetiri). Obuke je pohađalo 195 nastavnika/ca iz sva tri regiona I blagovremeno je izvršena sertifikacija nastavnika/ca.</p> <p>Održane su radionice učenicima VI, VII i VIII razreda na kojima su učenice/ce imali priliku da kroz interakciju sa trenerima promišljaju o medijskim sadržajima, izražavanju emocija, saopštavaju stavove o različitim medijskim porukama i uticajima koji mediji vrše na njihove odluke i oblike ponašanja.</p>
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Zavod za školstvo Partneri: Škole, NVO-i
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	12.000 € Donacije (Mogući donator: EU IPA)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	

Aktivnost 2.2.6.	Organizovanje medijske kampanje i kampanje na društvenim mrežama protiv rodno zasnovanog on-line nasilja
Indikator	<p>Broj objava u društvenim medijima</p> <p>CEDEM je u oblasti rodne ravnopravnosti objavio ukupno 35 objava informativnog karaktera. Uspješno je sproveo medijsku kampanju koja se sastojla od 10 postera, posebno dizajniranih za kanale društvenih mreža, sa porukama za osnaživanje i edukaciju o pravima u skladu sa Istanbulskom konvencijom.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. https://www.facebook.com/photo.php?fbid=751822306991148&set=pb.100064901551545.-2207520000&type=3 2. https://www.facebook.com/photo/?fbid=751823083657737&set=pb.100064901551545.-2207520000 3. https://www.facebook.com/photo.php?fbid=751823693657676&set=pb.100064901551545.-2207520000&type=3 4. https://www.facebook.com/photo/?fbid=751824056990973&set=pb.100064901551545.-2207520000 5. https://www.facebook.com/photo/?fbid=751824343657611&set=pb.100064901551545.-2207520000 6. https://www.facebook.com/photo/?fbid=751824856990893&set=pb.100064901551545.-2207520000 7. https://www.facebook.com/photo/?fbid=751825163657529&set=pb.100064901551545.-2207520000 8. https://www.facebook.com/photo/?fbid=751825473657498&set=pb.100064901551545.-2207520000 <p>https://www.facebook.com/photo/?fbid=751826043657441&set=pb.100064901551545.-2207520000</p> <p>Sigurna ženska kuća: Kampanja “Block, Cancel, Unfollow” online nasilje nad djevojkama i ženama je sprovedena na društvenim mrežama Facebook i Instagram, kao i putem banera na Google. Facebook (ukupan broj pregleda objava 1.981.040 ; broj ljudi koji su pogledali neku od objava: 289.300) i Instagram (ukupan broj pregleda objava: 2.890.468 broj ljudi koji su pogledali neku od objava: 368.954), kao i putem banera na Google (broj prikaza kampanje na najposjećenijim sajtovima u Crnoj Gori: 3.950.000). Kako bi bilo osigurano da poruka kampanje dopre do većeg broja ljudi iz svih sfera i starosnih dobi projektni tim je uputito zvanične pozive i uspostavio saradnju sa 10 osoba (6 žena i 4 muškarca) koji su po svom javnom djelovanju javne ličnosti i predstavnici/ce međunarodne zajednice. Snimljeno je 10 kratkih video snimaka za društvene mreže sa odabranim javnim ličnostima i predstavnicima/cama međunarodne zajednice, putem kojih smo doprli do ciljanih grupa, te iste informisali i/ili edukovali o online nasilju. Sigurna ženska kuća, u saradnji sa produkcijskim timom Mentor digital kreirala TV spot o online nasilju nad ženama i djevojkama, kojim smo poslali poruku o vrstama online nasilja, te upoznali javnost kako prepoznati online nasilje. Kampanja je realizovana tokom 2023. godine. Projekat "Block, Cancel, Unfollow", realizovala je NVO Sigurna ženska kuća, a podržan je kroz program „OCD u Crnoj Gori – od osnovnih usluga do oblikovanja politika – M’BASE“ koji sprovode Centar za građansko obrazovanje (CGO), Friedrich-Ebert-Stiftung (FES), Centar za zaštitu i proučavanje ptica Crne</p>

	Gore (CZIP) i Politikon mreža. Projekat finansira Evropska unija, a kofinansira Ministarstvo javne uprave.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Partneri: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Zavod za školstvo, NVO-i
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	4.000 € Donacije (Mogući donator: EU IPA)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 2.3:	Uvesti rodno odgovorne programe i obaveznu upotrebu rodno osjetljivog jezika u programe institucija kulture
Aktivnost 2.3.1.	Savjetovanje o orodnjenosti u kulturi, uz učešće institucija, medija, NVO-a i ostale zainteresovane javnosti, na kome bi se, pored ostalog, predstavilo i istraživanje o učešću žena u kulturi, kulturnim potrebama, navikama i uticaju kulture na položaj žena, urađeno u okviru AP 2021-2022 (https://www.undp.org/cnr/montenegro/publications) i donijele preporuke za orodnjavanje javnih politika u nacionalnim institucijama kulture

Indikator	Broj učesnika/ca savjetovanja, po instituciji/organizaciji, mjestu i po polu Zaključci i preporuke sa savjetovanja
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo kulture i medija Partneri: NVO-i
Datum početka	II Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planira ni izvor finansiranja	2.000€ Budžet CG/ Ministarstvo kulture i medija
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 2.3.2.	Na osnovu zaključaka i preporuka Savjetovanja opisanog u Aktivnosti 2.4.1, organizovati 2 obuke za nacionalne i lokalne institucije/organizacije kulture o kreiranju rodno senzitivnih kulturnih programa
Indikator	Broj učesnika/ca obuka, po polu, mjestu i instituciji
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo kulture i medija Partneri: NVO-i

Datum početka	II Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na realizaciju
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	4.000 € Budžet CG/ Ministarstvo kulture i medija Donacije
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 2.3.3.	U skladu sa preporukama savjetovanja (Aktivnost 2.4.1) i Istraživanja navedenog u istoj aktivnosti, dopuniti/orodniti programe Narodnog muzeja i Crnogorskog narodnog pozorišta
Indikator	Broj institucija koje su dopunile/orodnile programe
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo kulture i medija
Datum početka	III Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024

Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na realizaciju
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	6.000€ Donacije
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 2.4:	Podstaći medije da uvedu rodno odgovorne programe, sa posebnim osvrtom na intersekcijsku diskriminaciju, kao i da koriste rodno osjetljiv jezik
Aktivnost 2.4.1.	Dopuniti kriterijume za dodjelu sredstava iz Fonda za medijski pluralizam i raznovrsnost medija u skladu sa opisom Mjere 2.4.
Indikator	<p>Dopunjeni kriterijumi</p> <p>Kriterijum koji se odnosi na rodnu ravnopravnost, a tiče se raspodjele sredstava iz Fonda za podsticanje pluralizma i raznovrsnosti medija uvršten u Nacrt zakona o medijima koji je planiran da se usvoji do drugog kvartala ove godine.</p> <p>Takođe, kroz čitav set izmjena seta medijskih zakona -Nacrt Zakona o medijima, Nacrt zakon o audio vizuelnim medijskim uslugama, kao i Nacrt zakona o nacionalnom javnom emiteru Radio i Televizija Crne Gore, ispoštovani su kriterijumi koji se odnose na rodnu ravnopravnost i upotrebu rodno senzitivnog jezika.</p> <p>Strateškim dokumentom- Medijska strategija 2023-2027. god. sa pratećim Akcionim planom za 2023-2024. god, predvidjeli smo čitav niz aktivnosti koji se odnose na pitanje rodne ravnopravnosti.</p>
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo kulture i medija

Datum početka	IV kvartal 2023
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	500€ Budžet CG / Ministarstvo kulture i medija
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 2.5:	Uvesti praćenje medijskog izvještavanja iz rodne perspektive (rodno odgovorni monitoring medija)
Aktivnost 2.5.1.	Analiza prisustva rodne stereotipizacije u medijskim uredničkim i/ili oglasnim sadržajima sa posebnim akcentom na sadržaje televizijskih progama sa nacionalnom zonom pokrivanja.
Indikator	Urađena analiza
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Agencija za elektronske medije
Datum početka	I - IV kvartal 2024

Datum završetka	
Status realizacije AAA	
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	4.000€ Budžet Agencije
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	<p>U oktobru 2023. godine, Vlada Crne Gore je usvojila Medijsku strategiju Crne Gore 2023-2027 sa Akcionim planom za period 2023-2024, prvi strateški dokument u ovoj oblasti u Crnoj Gori.</p> <p>U Akcionom planu za period 2023-2024 predviđen je veći broj indikatora koji se tiču proizvodnje medijskih sadržaja u cilju promocije rodne ravnopravnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Broj rodno odgovornih programa i rodno osjetljivog jezika kod lokalnih javnih emitera i RTCG (0 za 2022; 2 programa, 50% sadržaja do 2025. godine; i 3 programa, 80% sadržaja do 2027. godine) • Procenat usaglašenosti Kodeksa novinara/ki Crne Gore u dijelu izvještavanja o nasilju nad ženama sa međunarodnim standardima (0% za 2022; 50% do 2025. godine; i 100% do 2027. godine) • Procenat zabranjenih mizoginih sadržaja (0% za 2022; 100% do 2025. godine; i 100% do 2027. godine). <p>Realizacija mjere će se pratiti kroz izvještavanje Mediske strategije Crne Gore 2023-2027, shodno navedenom ista neće biti predmet izvještavanja.</p>
OC3: Povećati nivo učešća žena i osoba drugačijih polnih i rodnih identiteta u oblastima koje omogućavaju pristup resursima i dobiti od korišćenja resursa	
Mjera 3.1:	Osnažiti žene i osobe drugačijih polnih i rodnih identiteta da učestvuju u političkom odlučivanju

Aktivnost 3.1.1.	Organizovanje okruglog stola na temu učešća žena u politici
Indikator	<p>Broj učesnika/ca okruglog stola, prema instituciji/organizaciji, mjestu i polu</p> <p>U sklopu globalne kampanje "16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama" koje je organizovala Kancelarija UNDP-a u partnersutvu sa Ministarstvom ljudskih i manjinskih prava, ambasadama Česke Republike i Austrije u Crnoj Gori, Delegacijom EU, pod zajedničkim nazivom "Razgovori o rodnoj ravnopravnosti", organizovala je događaj, održanom 5. decembra 2023. u Kolašinu, pod nazivom "Nedovršena emancipacija – Gdje smo nakon 80 godina". Ovom prilikom obilježen je jubilej 80 godina od osnivanja ženskog pokreta u Crnoj Gori, koji se okupio oko antifašističkog ustanka crnogorskog naroda pod imenom AFŽ za Crnu Goru i Boku.</p> <p>U sklopu istog projekta izrađena je publikacija „Osvajanje slobode pravo glasa nam treba da bismo i njega upotrijebile za stvar mira“ koji se odnosi na jubilej 80 godina od osnivanja ženskog pokreta u Crnoj Gori Osvajanje slobode United Nations Development Programme (undp.org)</p>
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	<p>Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava,</p> <p>Partner: Odbor za rodnu ravnopravnost Skupstine CG, Ženski politički klub, NVO-i</p>
Datum početka	IV Q 2023
Datum završetka	II Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	1.000 € Budžet CG / MLJMP
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	

Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.1.2.	Izrada monitoring izvještaja o položaju, ulozi, aktivnostima i utrošenom budžetu političkih partija na aktivnosti usmjerene na rad organizacija žena u okviru političkih partija
Indikator	Izrađen izvještaj
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partneri: Državna revizorska institucija, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine CG, Ženski politički klub, NVO
Datum početka	III kvartal 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	5.000€ Donacije OEBS
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 3.2:	Osnažiti žene i osobe drugačijih polnih i rodni identiteta, kao i marginalizovane i osjetljive osobe i grupe da učestvuju u ekonomiji i ekonomskom odlučivanju

Aktivnost 3.2.1.	Organizovati 2 savjetovanja o značaju učešća žena u preduzetništvu i ekonomskom odlučivanju, sa zaključcima i preporukama
Indikator	Broj učesnika/ca savjetovanja, po organizacijama/institucijama, mjestu i po polu Zaključci i preporuke savjetovanja Prilikom promocije Programa za unaprjeđenje konkurentnosti održani su sastanci u više opština (Tivat, Cetinje, Podgorica, Nikšić) gdje je između ostalog naglašen značaju učešća žena u preduzetništvu i ekonomskom odlučivanju i prezentirani podaci kojima Ministarstvo ekonomskog razvoja raspolaže.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ekonomskog razvoja Partneri: Poslodavačka udruženja, NVO-i
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2.000€ Budžet CG / MEKT
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.2.2.	Organizovati kampanju o važnosti učešća žena u preduzetništvu sa ciljem povećanje procenta žena vlasnica preduzeća, zemlje i nekretnina

Indikator	Broj objava u medijima Broj objava na društvenim mrežama
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ekonomskog razvoja Partneri: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Poslodavačka udruženja, NVO-i Predstavnicima Ministarstva ekonomskog razvoja u svim svojim istupima naglašavaju važnost većeg učešća žena u preduzetništvu, što je i jedan od prioriteta ciljeva Strategije razvoja ženskog preduzetništva 2021-2024. U cilju povećanja broja preduzeća u vlasništvu žena, u Program za unaprjeđenje konkurentnosti uvedene su specifične mjere podrške. Naime preduzeća u vlasništvu žena imaju veći procenat refundacije sredstava. Prilikom promocije Programa (održane min 5, u različitim opštinama) to je posebno naglašeno. Za potrebe Ministarstva ekonomskog razvoja urađeno je istraživanje „Broj nekretnina u Crnoj Gori po Polu“ koje je sprovedla agencija De Facto, a finansirao OEBS. Podaci su dobijeni na osnovu administrativnih izvora (katastar i geo portal). Nalazi istraživanja predstavljeni u julu.
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	4.000 € Donacije, mogući donatori: EU IPA
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	

Aktivnost 3.2.3.	Unapredjivanje postojećih linija podrške za žensko preduzetništvo
Indikator	Izvještaj o broju unaprijeđenih linija podrške U toku 2022 u 6 od 9 Programskih linija (PL) uvedene su specifične stimulative mjere za privredna društva u većinskom vlasništvu žena dok su u toku 2023. stimulative mjere uvedene u svih 8 linija finansijske podrške.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ekonomskog razvoja
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.2.4.	Uraditi izvještaj o sredstvima državne pomoći koju dodjeljuje Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma, razvrstane po polu, na godišnjem nivou, za 2023 i 2024. godinu

Indikator	<p>Izvještaj o broju i procentu žena i osoba drugačijih polnih i rodnih identiteta koji su dobili državnu pomoć, po mjestu, namjeni i iznosu pomoći u godini za koju se izvještava</p> <p>Urađen izvještaj. U nastavku dodijeljena sredstva po Programskim linijama</p> <ul style="list-style-type: none"> • Programska linija za podršku malim ulaganjima Ukupno 794.130,59 € / 174 aplikacija (od čega je 71 žena u iznosu od 314.849,40€) • Programska linija za unapređenje marketinga Ukupno 131.562,08 € / 34 aplikacije (od čega je 17 žena / 48.780,50 €) • Programska linija za podršku digitalizaciji Ukupno 191.340,01 € / 32 aplikacije (od čega je 17 žena u iznosu od 86.705,72€) • PL Podsticaj cirkularne ekonomije Ukupno dodijeljeno 32,613.01€ € / 4 projekata (žene 1 projekat u iznosu od 10,000.00 €). • Programska linija za podršku internacionalizaciji Ukupno 86.889,17 € / 12 aplikacija (od čega žena 4 / 25.287,70 €) • Programska linija za nabavku opreme velike vrijednosti Ukupno 994.478,48 € / 33 aplikacije (od čega je 7 žena / 254.814,83€) • Programska linija – Vaučeri za žene i mlade Ukupno 153.384,50 € / 42 aplikacije (od čega žene 30 aplikacija u iznosu od 90.842,49€)
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ekonomskog razvoja
Datum početka	IV Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	

Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 3.3:	U izvršnim organima i javnim preduzećima, kao i u privatnim preduzećima, podići nivo prevencije i zaštite od rodno zasnovane diskriminacije, seksualnog uznemiravanja i ucjenjivanja, kao i od rodno zasnovanog nasilja i višestruke diskriminacije na radnom mjestu
Aktivnost 3.3.1.	Izrada modela Protokola za zaštitu od rodno zasnovane diskriminacije i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu
Indikator	Izrađen model Protokola
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i NVO-i
Datum početka	I Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	3.000€ Donacije (Mogući donatori: UNDP, EU IPA, OEBS, Međunarodna organizacija rada)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	Usvajanjem Prijedloga zakona o zabrani diskriminacije i zaštite jednakosti koji je predviđen za III Q 2024.g. stvoriće se zakonski preduslovi za izradu novog Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja posebne evidencije o slučajevima

	prijavljene diskriminacije. Shodno navedenom, očekivani rok za realizaciju aktivnosti je IIIQ 2025.g.
Aktivnost 3.3.2.	Uputiti Preporuku da svi državni i lokalni organi da usvoje protokole za zaštitu od rodno zasnovane diskriminacije i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu
Indikator	Upućena preporuka
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava
Datum početka	IV Q 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.3.3.	Uputiti Preporuku za sva javna preduzeća da usvoje protokole za zaštitu od rodno zasnovane diskriminacije i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu

Indikator	Upućena preporuka
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Sekretarijat Savjeta za konkurentnost
Datum početka	IV Q 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planira ni izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.3.4.	Uputiti Preporuku za privatna preduzeća da usvoje protokole za zaštitu od rodno zasnovane diskriminacije i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu
Indikator	Upućena preporuka
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Unija poslodavaca Crne Gore

Datum početka	IV Q 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.3.5.	Izrada, štampanje i distribucija informativnih materijala kojima se upućuju osobe čija su prava povrijeđena na koji način se mogu obratiti organima koji će im pružiti zaštitu
Indikator	Broj i vrsta informativnih materijala
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava Partner: Ministarstvo javne uprave, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, NVO-i, Unija poslodavaca i Sekretarijat savjeta za konkurentnost
Datum početka	I Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024

Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	6.000€ Donacije (Savjet Evrope, OEBS, UNDP)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 3.4:	Efikasnije zaštititi žene i osobe drugačijih polnih i rodnih identiteta od ekonomskog nasilja
Aktivnost 3.4.1.	Organizovati informativnu kampanju preko medija i društvenih mreža za prepoznavanje ekonomskog nasilja za različite grupe ciljnih publika
Indikator	Broj i vrsta informativnih sadržaja
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministartvo rada i socijalnog staranja Partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, NVO-i
Datum početka	III Q 2023
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje

Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	4.000€ Budžet CG / MRSS (Javni poziv za NVO-e)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.4.2.	Izmijeniti Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga (dodati na listu korisnika/ca žrtve rodno zasnovane diskriminacije i rodno zasnovanog nasilja), u skladu sa izmjenama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, čije se usvajanje očekuje u IV kvartalu 2023.
Indikator	Izmijenjen Pravilnik
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Partneri: NVO
Datum početka	I Q 2024
Datum završetka	III Q 2024
Status realizacije AAA	Nerealizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Novi rok za realizaciju ove aktivnosti je II kvartal 2025. godine. Izmjena Pravilnika nije realizovana jer je potrebno prethodno izmijeniti Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti. Izmjena ovog zakona planirana je za IV kvartal 2024. godine.

Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	Nisu potrebna sredstva
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 3.5:	Podstaći tripartitni dijalog o izmjenama zakona kojima će se omogućiti veće učešće žena na tržištu rada i postizanje bolje ravnoteže između poslovnog i privatnog života
Aktivnost 3.5.1.	Organizovati tripartitno savjetovanja na temu postizanja bolje ravnoteže između poslovnog i privatnog života žena
Indikator	Broj učesnika/ca savjetovanja, prema instituciji/organizaciji, mjestu, i po polu
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Partneri: Poslodavačka udruženja, sindikati, NVO-i
Datum početka	IV Q 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na realizaciju
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planira	2.000€ Budžet CG/MRSS

ni izvor finansiranja	
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.5.2.	Izrada Metodologije za mjerenje neplaćenih poslova njege i rada ženske populacije u domaćinstvu, u saradnji sa Upravom za statistiku
Indikator	Urađena metodologija
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Partner: Uprava za statistiku
Datum početka	IV Q 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	2,000 €, Donacije IPA, Međunarodna organizacija rada
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	

Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 3.6:	Organizovati kampanje za ravnomjerniju raspodjelu rada u kući, brige o djeci, starijim licima, osobama sa invaliditetom i sl. između muškaraca i žena i redovno pratiti podatke o učešću muškaraca i žena u neplaćenim poslovima njege i rada u domaćinstvu
Aktivnost 3.6.1.	Organizovati edukativnu kampanju preko medija i društvenih medija u cilju podsticanja ravnomjerne raspodjele rada u kući i podsticanje očeva da koriste roditeljsko odsustvo
Indikator	Broj edukativnih sadržaja Broj objavljenih priloga, po medijima
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo rada i socijalnog staranja Partneri: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, NVO-i
Datum početka	IV kvartal 2024
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	3.000 € Donacije (IPA, Međunarodna organizacija rada)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	

Mjera 3.7:	Osnažiti djevojke da se upisuju na osnovne, master i doktorske studije u STEM studijama (nauka, tehnologija, inženjerstvo, matematika)
Aktivnost 3.7.1.	Organizovati 3 interaktivne radionice za srednjoškolce/ke na temu uloge žena u nauci, po 1 u svakom od 3 regiona Crne Gore
Indikator	Broj učesnika/ca radionica, po polu, mjestu i školi
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija Partneri: Univerzitet CG, NVO-i
Datum početka	III kvartal 2023
Datum završetka	III kvartal 2024
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	9.000 € Budžet CG/ MN
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.7.2.	Organizovati takmičenje za srednjoškolce/ke za najbolji istraživački rad o ženama koje su doprinijele razvoju nauke u svijetu. Prva tri nagrađena rada objaviti na web-siteu i društvenim mrežama Ministarstva

Indikator	Broj prispjelih radova, po polu autora/e mjestu i školi
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija Partneri: Univerzitet CG, NVO-i
Datum početka	III Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024
Status realizacije AAA	Mjera nije dospjela na izvještavanje
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	3.000 € Budžet CG/ MN
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Mjera 3.8:	Procijeniti uticaj i sprovesti mjere prevencije kako bi se umanjio negativan uticaj klimatskih promjena i prirodnih katastrofa na zdravlje žena, muškaraca, osoba drugačijih polnih i rodni identiteta, kao i marginalizovanih i posebno osjetljivih osoba i grupa
Aktivnost 3.8.1.	Razviti metodologiju za praćenje uticaja klimatskih promjena na zdravlje žena, muškaraca i osoba drugačijih polnih i rodni identiteta
Indikator	Urađena metodologija U toku je priprema radnog zadatka za eksperta koji će biti ugovoren za navedene aktivnosti.

Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera Partneri: Institut za javno zdravlje, Uprava za statistiku
Datum početka	IV kvartal 2023
Datum završetka	
Status realizacije AAA	Djelimično realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	5.000 € Donacije (Četvrta nacionalna komunikacija o klimatskim promjenama)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.8.2.	Shodno metodologiji razvijenoj u okviru Aktivnosti 3.8.1, sprovesti istraživanje o uticaju klimatskih promjena na zdravlje žena, muškaraca i osoba drugačijih polnih i rodni identiteta
Indikator	Urađeno istraživanje U toku je priprema radnog zadatka za eksperta koji će biti ugovoren za navedene aktivnosti.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera Partneri: Institut za javno zdravlje, Uprava za statistiku
Datum početka	IV Q 2023

Datum završetka	II Q 2024
Status realizacije AAA	Djelimično realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Usled promjene mandata Ministarstva krajem prošle godine, realizacija aktivnosti na projektu su se pomjera za jedan kvartal.
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	10.000 € Donacije (IV Nacionalna komunikacija o klimatskim promjenama)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	
Aktivnost 3.8.3.	Na osnovu rezultata istraživanja opisanog u Aktivnosti 3.3.2 štampati informativne brošure/informativne postere za građanstvo o zaštiti zdravlja od negativnih posljedica klimatskih promjena i distribuirati ih preko mreže domova zdravlja u CG
Indikator	Izrađene brošure/informativni posteri Broj domova zdravlja kojima su distribuirane brošure/informativni posteri U toku je priprema radnog zadatka za eksperta koji će biti ugovoren za navedene aktivnosti.
Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera Partner: Institut za javno zdravlje
Datum početka	II Q 2024
Datum završetka	IV Q 2024

Status realizacije AAA	Djelimično realizovano
Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	
Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti/planirani izvor finansiranja	5.000 € Donacije (IV Nacionalna komunikacija o klimatskim promjenama)
Sredstva realizovana/izvor finansiranja	
Preporuke za naredni period sprovođenja	

Preporuke za naredne faze sprovođenja strateškog dokumenta NSRR 2021-2025 sa AP 2023-2024.

U cilju prevazilaženja izazova i prepreka u implementaciji NSRR-a 2021-2025. radi postizanja maksimuma kvaliteta rezultata i većeg stepena realizacije mjera u odnosu na Operativne ciljeve definisane ovim strateškim dokumentom, u nastavku su smjernice za dizajniranje Akcionog plana 2023-2024. i preporuke za poboljšanje realizacije predviđenih mjera:

- Značajno povećati budžetska izdvajanja za rodnu ravnopravnost (prema Drugom dobrovoljnom nacionalnom izvještaju - Crna Gora i ciljevi održivog razvoja, iz juna 2022, str. 86: "Izdaci za rodnu ravnopravnost u periodu 2015-2020. iznosili su € 4,2 miliona (0,3% od ukupnog iznosa za pet posmatranih ciljeva i imali su snažan opadajući trend...) - sva ministarstva i drugi organi državne uprave;
- Stvoriti prostor za dosljednu primjenu Zakona o rodnoj ravnopravnosti, naročito kada je u pitanju statistika po polu u svim resorima i dosljedna upotreba rodno osjetljivog jezika u javnoj administraciji i medijima (Član 13a i član 14 pomenutog Zakona) – sva ministarstva nosioci aktivnosti i drugi organi državne uprave i ostali pravni subjekti definisani članom 3 Zakona o rodnoj ravnopravnosti;
- Uspostaviti mehanizme za očuvanje institucionalne memorije i disperziju stečenih znanja kako bi se spriječili gubici znanja usljed rasipanja kadra koji je u svim ministarstvima

osnaživan za implementaciju aktivnosti iz NSRR-a – sva ministarstva nosioci aktivnosti i drugi organi državne uprave;

- Bolja, intenzivnija i sadržajnija promocija NSRR među partnerima u njenoj implementaciji i ka najširoj javnosti – MLJMP i ministarstva nosioci aktivnosti;

- Sistematizacijom planirati najmanje 5 zaposlenih u ORR-u Ministarstva ljudskih i manjinskih prava, pri čemu će se najmanje jedna osoba baviti NSRR-om, kao krovnim strateškim dokumentom rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori, i to:

o koordinacijom aktivnosti izrade NSRR-a i/ili AP-a,

o koordinacijom realizacije aktivnosti iz AP,

o izradom kvartalnog podsjetnika za odgovorne za realizaciju aktivnosti,

o pripremom i sakupljanjem podataka za izvještavanje.

- Godinama se manjak ljudskih resursa u ORR-u ističe kao krupan nedostatak, naročito istaknut u EK godišnjim izvještajima o napretku Crne Gore i hitnim preporukama u odnosu na Treći periodični izvještaj CEDAW Komiteta – MLJMP;

- Insistirati na odgovornosti nosilaca i partnera za nerealizovane aktivnosti - ministarstva nosioci aktivnosti i partneri;

- U sistematizaciji radnih mjesta nosilaca aktivnosti planirati osobu koja se bavi samo rodnom ravnopravnošću – sva ministarstva i drugi organi državne uprave;

- Organizovati obuke na teme rodne ravnopravnosti i diskriminacije po polu za najviši rukovodni kadar u institucijama – Uprava za ljudske resurse i MLJMP;

- Organizovati redovne sastanke Komisije za praćenje sprovođenja Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025. godine. Preporučuju se i manje formalni sastanci, u cilju jačanja interaktivnosti, razvijanja timskog rada i kreiranja atmosfere koja pokreće promjene – MLJMP/ORR;

- Izraditi Plan rada Komisije i Alat Komisije (dokument sa smjernicama za efektanrad) – MLJMP/ORR;

- Ojačati međuresorsku saradnju i komunikaciju organizovanjem sastanaka najmanje jednom kvartalno – MLJMP/ORR;

- Ažurirati bazu kontakt podataka osoba za RR – MLJMP/ORR;

- U godišnjim izvještajima o sprovođenju NSRR-a detaljno obrazložiti razloge za nerealizaciju, dati obrazloženje za nove rokove i za svaku realizovanu aktivnost dati precizne iznose sredstava i izvore – ministarstva i drugi organi državne uprave- nosioci aktivnosti.